

Tallinna Linnavalitsus

Tallinna linna ligipääsetavuse audit

02.10.2013

Koostaja: Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet

Sisukord

Sissejuhatus	2
Mõisted	3
Ligipääsetavusest Euroopa Liidus, Eestis ja Tallinnas.....	4
Ligipääsetavus Tallinna arengukavas. Peamised tegevussuunad 2014-2020	7
Ülevaade linnas ligipääsetavuse parandamiseks tehtust	9
Linnavalitsuse tasandil	9
Tallinna Linnakantseleis.....	9
Tallinna Ettevõtlusameti haldusallas.....	9
Tallinna Haridusameti haldusallas.....	11
Tallinna Kommunaalameti haldusallas.....	12
Tallinna Linnaplaneerimise Ameti haldusallas	13
Tallinna Linnavaraameti haldusallas	13
Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti haldusallas.....	14
Ligipääsetavusest tervishoiuasutustele/-teenustele.....	15
Tallinna Transpordiameti haldusallas.....	16
Ligipääsetavusest linnaosades	17
Tallinna linnakeskkonna ligipääsetavuse kitsaskohad.....	21
Linna ametkondade ettepanekud ja plaanid järjepidevaks tegelemiseks ligipääsetavusega aastatel 2014-2017	24
Linnakantselei.....	24
Ametid	25
Linnaosavalitsused	28
Kokkuvõte, järeldused, ettepanekud	32
Bibliograafia.....	34
Lisa I: Erivajadustele tehtud kohandused ligipääsetavuse tagamiseks Tallinna linna sotsiaal- ja haridusasutustes	35
Lisa II: Kasulikud kogemused ligipääsetavuse põhimõtete järgimisel.....	40

Sissejuhatus

Linnakeskkonna ligipääsetavus, Euroopa Liidu kõnepruugis ka juurdepääsetavus, on järjest aktuaalsem teema kogu EL-s ja seetõttu on ka Tallinnas huvi seda valdkonda arendada.

Teemaga tegelevad poliitikud, linna eri ametkonnad, puuetega inimeste ühingud jt. huvitatud osapooled vastavalt oma huvidele ja võimalustele. Puudu on ühtselt lähenemisviisist, iga osapool tegeleb oma pädevusse/ huvivaldkonda kuuluvate küsimustega. Ühtset lähenemisviisi peab oluliseks ka Euroopa Komisjoni poolt kolm aastat korraldatud Euroopa juurdepääsetavate linnade konkurss „Access City Award“. [Konkursi põhimõtted](#).

2012. aastal Tallinn eelpool nimetatud konkursil ei osalenud, kuna linnal oli koostamata konkursi tingimustes nõutud ühtne lähenemisviis. **2013. aastal on vastav konkurss välja kuulutatud ja linn osaleb konkursil, olles eelnevalt kaardistanud ligipääsetavuse ja teemaga tegelemise järjepidevuse ühtsetel alustel.**

Tallinna Linnavalitsuse invakomisjoni 5.veebruari 2013 aasta koosolekul tõdeti, et Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühing on aastate jooksul läbi viinud mitmeid Tallinna linna piirkonna kaardistamisi, andnud eksperthinnanguid jms. Senine füüsilise linnakeskkonna ligipääsetavusealane tegevus on tänuväärne, kuid on läbi viidud lühiajaliste projektide raames ja lünklikuna.

Sotsiaal- ja Tervishoiuamet on andnud sisendi puuetega inimeste vajaduste kaardistamise osas, ligipääsetavuse osas tervise- ja hoolekandeteenustele. Transpordi infrastruktuuri, hoonestatud keskkonna ja avaliku ruumi, avalike rajatiste ja teenuste ning uute tehnoloogiate (IKT) kohta on sisendi andnud teised linna ametkonnad. Puuetega inimeste osas on auditi aluseks: [Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas](#)

Ühtse lähenemisviisi väljatöötamise kontseptuaalseks aluseks on võetud Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse tellimusel 2011.-2012. aastal Eesti Arhitektide Liidu, Eesti Disainikeskuse ja Eesti Kunstiakadeemia poolt koostatud juhendmaterjal [“Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine”](#), mida rahastas Euroopa Sotsiaalfond.

Tallinna ligipääsetavuse audit aitab koondada seni tehtud töid ja teha koostöös huvipooltega ettepanekuid ligipääsetavuse parandamiseks Tallinnas ning jõuda selles osas linna strateegiadokumendini ning rakenduskavani, mis saaks olema esimene Eestis.

Audit loob Tallinnale võimaluse kandideerida Euroopa Komisjoni poolt väljaantava puuetega inimeste vajadusi arvestava ligipääsetava linna auhinnale.

Mõisted

Ligipääsetavus = **juurdepääsetavus EL-is** - puuetega inimesed pääsevad füüsilisele keskkonnale, transpordile, teabele, kommunikatsioonitehnoloogiale ja -süsteemidele ning muudele vahenditele ja teenustele ligi teistega samadel alustel.

Kaasav elukeskkond - hästi toimiv elukeskkond, mis arvestab kõigi ühiskonnaliikmete võimalustega. Kaasava elukeskkonna põhimõtted:

- austus – keskkond peab austama ja arendama kõiki erinevaid kasutajaid, keegi ei tohi tunda end väljajäetuna ning kõigil peab olema sellele ligipääs;
- turvalisus – ligipääsetav keskkond peab olema riskivaba kõigile kasutajatele; kõik elemendid, millest keskkond koosneb, peavad arvestama eelkõige ohutust (libisemisvastased põrandad, ei ole hõlpsasti eralduvaid elemente jne);
- tervislikkus – keskkond peab propageerima tervislikku eluviisi ja kasutust ning ei tohi olla ohuks kellegi tervisele ega põhjustada probleeme tervisehäädadega kasutajatele, nt allergikutele;
- funktsionaalsus – keskkonna esmane funktsioon peab olema tarbitav koigi poolt ilma probleemideta;
- arusaadavus – kõik kasutajad peavad suutma orienteeruda keskkonnas ilma suurema pingutuseta, seetõttu peab informatsioon olema selge ja asjakohaselt paigutatud, kergesti mõistetav – kõikide sihtgruppide jaoks;
- eeskuju – ligipääsetav keskkond on positiivseks näiteks ettevõtetele, asutustele ning arendajatele järgimaks universaalse disaini põhimõtteid erinevate objektide ligipääsetavuse tagamisel;

Universaalne disain – (lühend UD) on toodete, teenuste ja keskkonna kavandamine eesmärgiga tagada kaasav ühiskond ning võrdsed võimalused ja osalemine kõigi jaoks.

Universaalne disain on kontseptsioon mille fookuses on tagada juurdepääs struktuuridele, toodetele ja teenustele arvestades kõige laiemat inimtegevust. Universaalse disaini kaks peamist eesmärki on:

- 1) võimaldada juurdepääsetavus võimalikult laiale inimeste ringile;
- 2) kõrvaldada vajadus ümberkohanduste ja rekonstrueerimiste järele.

Universaalne disain on strateegia, mille eesmärgiks on muuta keskkond, tooted, kommunikatsioon, informatsioon, tehnoloogia ja teenused nii suures ulatuses kui võimalik juurdepääsetavaks ning kasutatavaks kõikidele, sealhulgas erivajadustega inimestele.

Puue - puuetega inimeste mõiste hõlmab isikuid, kellel on pikaajaline füüsiline, vaimne, intellektuaalne või meeleline puue, mis võib koos mitmesuguste takistustega tõkestada nende täielikku ja tõhusat osalemist ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel. Ajas muutuv ja mitmetahuline mõiste, mis esindab inimese ja teda ümbritseva keskkonna vahelist suhet. Inimene, kelle tegevusvõime teatud keskkonnas on piiratud, ei pruugi olla piiratud juhul, kui keskkonda on kohandatud või kui ta saab tegutseda mõnes teises keskkonnas.

Ligipääsetavusest Euroopa Liidus, Eestis ja Tallinnas

Umbes 80 miljonit inimest ehk iga kuues inimene Euroopa Liidus on kergema või raskema puudega. Enam kui kolmandikku üle 75aastastest inimestest vaevab puue, mis teataval määral piirab nende tegevust. Need näitajad suurenevad, sest ELi rahvastik vananeb. Enamik neist inimestest ei saa sageli ühiskonnaelus ja majandustegevuses täielikult osaleda – seda nii füüsiliste kui ka muude takistuste, aga ka diskrimineerimise tõttu.

Eurobaromeetri uuring (2012. aasta novembris) näitab eurooplaste kindlat veendumust, et puuetega inimestel peab olema võimalik täielikult ühiskonnaelus kaasa lüüa. Küsitletutest 97% leidsid, et puudega inimestel peab olema võimalus käia koolis, tööl ja külastada poode nii, nagu kõik teised. Kümnest vastanust seitse arvasid, et kaupade ja teenuste suurem kättesaadavus, sealhulgas parem juurdepääs transpordile lihtsustaks tunduvalt puudega ja eakate inimeste ning ka näiteks väikeste laste vanemate elu.

ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonile alla kirjutades ja seda ratifitseerides on EL kohustunud looma tõketeta Euroopa. Euroopa Komisjon võttis konventsiooni kohaselt 2010. aastal vastu [ulatusliku strateegia](#), et luua aastaks 2020 tõketeta Euroopa puuetega inimestele.

Euroopa Komisjon valmistab hetkel ette ettepanekuid Euroopa ligipääsetavuse akti kohta, milles käsitletakse ELi kaupade ja teenuste juurdepääsetavust ja mis peaks valmima 2013. aastal (Euroopa Komisjoni pressiteade, Brüssel, 11.03.2013).

Euroopa ligipääsetavuse akti ettevalmistamisel on Euroopa Komisjon viinud läbi avaliku konsultatsiooni ning kasutanud liikmesriikide varasematest aruannetest saadud infot, otseselt teksti koostamisse või sellekohastesse aruteludesse ei ole Eesti kaasatud.

[Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020](#) kohaselt teeb Euroopa Komisjon koostööd liikmesriikidega, et kõrvaldada takistused tõketeta Euroopa saavutamiseks.

Puuetega inimeste täielik osalemine sotsiaalses ja majanduselus on hädavajalik, kui me tahame, et ELi aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu Euroopa 2020. aasta strateegia õnnestuks. Kõiki kaasava ühiskonna loomine avab ka uusi turuvõimalusi ja soodustab uuendustegevust. Vananevate tarbijate üha suurema arvu tõttu on ka ettevõtjatel suur surve teha tooteid ja pakkuda teenuseid, mis on kõikidele kättesaadavad. Näiteks ELi abivahendite turg (mille aastane hinnanguline väärtus on üle 30 miljardi euro) on ikka killustatud ning seadmed on kallid. Poliitilised ja reguleerivad raamistikud ning toote- ja teenusearendus ei peegelda puuetega inimeste vajadusi õigesti. Paljud kaubad ja teenused ei ole piisavalt kättesaadavad ning mitmed ehitised ei ole ikka veel piisavalt hästi juurdepääsetavad.

„Juurdepääsetavus” tähendab, et puuetega inimesed pääsevad füüsilisele keskkonnale, transpordile, teabele, kommunikatsioonitehnoloogiale ja -süsteemidele ning muudele vahenditele ja teenustele ligi teistega samadel alustel. Kõikides nendes valdkondades on ikka veel suured takistused. Nii vastab näiteks EL-27s vaid 5 % avalikest veebilehtedest veebile juurdepääsu standarditele, kuigi suurem protsent veebilehtedest on osaliselt juurdepääsetavad. Paljud telejaamad pakuvad endiselt vaid vähesel määral subtiitrite ja kirjeldustõlkega saateid.

Juurdepääs on ühiskonna- ja majanduselus osalemise eeltingimus, kuid ELis on selle saavutamiseks veel pikk tee käia. Komisjoni ettepanek on kasutada õiguslikke ja muid vahendeid, nt standardimist, et parandada hoonete ja rajatiste, transpordi ja IKT juurdepääsetavust kooskõlas digitaalarengu tegevuskava ja liidu uuendustegevuse

suurprojektidega. Strateegias uuritakse arukama õigusliku reguleerimise põhimõtetele toetudes, kas oleks võimalik kehtestada eeskirju, millega tagataks toodete ja teenuste kättesaadavus, sealhulgas võtta meetmeid riigihangete sagedasemaks kasutamiseks (on osutunud tõhusaks USAs). See annab tõuke juurdepääsetavuse kriteeriumi ja kõikidele kättesaadavate lahenduste (universaalsisaini) põhimõtte lülitamiseks asjaomaste elukutsete õppe- ja koolitusprogrammi. Samuti aitab see kaasa ELi tugitehnoloogiaturu arendamisele.

ELi tegevus toetab ja täiendab riiklikke meetmeid, mis võetakse juurdepääsetavuse parandamiseks ja tõkete kõrvaldamiseks ning tugitehnoloogiade kättesaadavuse ja valiku parandamiseks.

Eestis on Ehitusseaduse alusel majandus- ja kommunikatsiooniministri poolt 2002. a [määrusega nr 14](#) kehtestatud nõuded liikumisvõimaluste tagamiseks üldkasutatavates hoonetes liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimestele.

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse tellimusel valmis 2011.-2012. aastal Eesti Arhitektide Liidu, Eesti Disainikeskuse ja Eesti Kunstiakadeemia poolt koostatud juhendmaterjal "[Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine](#)", mida rahastas Euroopa Sotsiaalfond raamprogrammi „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2010-2013“ raames.

[Puuetega inimeste õiguste konventsioon ja fakultatiivprotokoll](#) jõustusid 29. juunil 2012. Konventsiooni rakendamise eest vastutab Sotsiaalministeerium, kuid rakendamisega on seotud ka kõik teised ministeeriumid, riigiasutused, kohalikud omavalitsused, tööandjad, teenuseosutajad ja erinevad osapooled (sh puudega inimeste organisatsioonid) oma vastutusala pädevuses.

2012. aasta märtsis allkirjastati Vabariigi Valitsuse ja puuetega inimeste esindusorganisatsioonide poolt koostööpõhimõtete memorandum, milles on sätestatud põhimõtted tagamaks puudega inimeste aktiivne ja täielik osalemine ühiskonnaelus.

Tallinnas elavate puuetega inimeste arv on pidevalt aasta-aastalt kasvanud. Seisuga 01.01.2013. oli Sotsiaalkindlustusameti andmetel määratud puue 25 076 isikule sh lapsi (vanuses 0-17) 1 750. (2012 - 23 898, 2011 - 22 302). Juurdekasv 2012 aasta jooksul 1171 isikut (4,67%), nendest 549 isikut raske ja sügava puudega. Tallinnas on 7 262 isikut, kellel on liikumispuue.

Füüsilise keskkonna muutmine puuetega inimestele ligipääsetavaks. [Ehitusseaduse § 3 lõike 9](#) kohaselt peavad ehitised ja selle üldkasutatavad osad, ruumid või alad olema juurdepääsetavad ja kasutatavad liikumis-, nägemis-, ja kuulmispuudega inimestele, kui ehitiste kasutamise otstarve seda eeldab. Tallinna linnale on alates 2006. aastast heaks partneriks kujunenud avalikke teenuseid pakkuvate ja üldkasutatavate hoonete ja rajatiste projektide määrusele vastavuse kohta täiendava hinnangu andmisel [Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühing](#), kelle ekspert esitab enne projekti kooskõlastamist märkused kõigi avalikus linnaruumis asutavatele objektidele ning objekti vastuvõtmisel kontrollivad ka selle ligipääsetavust.

Alates 2011. aastast on Tallinn koostöös Tallinna Liikumispuuetega Inimeste Ühinguga vedanud ligipääsetavuse kaardistamise projekti „Tallinna linnaosade kõnniteede ja

ülekäiguradade liikumistakistuste ja liikumisturvalisuse kaardistamine liikumispuudega inimestele“, mille raames kaardistatakse linnosade avaliku linnaruumi ligipääsetavust puuetega inimestele (hetkel kaardistatud 8-st linnosast 2-s). Projekti raames väljatoodud kitsaskohtadest lähtutakse linnavalitsuse erinevate ametite poolt nende kitsaskohtade likvideerimisel. Info on avaldatud veebikeskkonnas [Liikumisvabadus](#). Linn on omaltpoolt toetanud veebikeskkonna Liikumisvabadus töös hoidmist ja seal Tallinna kohta käivate avalike objektide ligipääsetavuse kohta info avaldamist.

Ligipääsetavus Tallinna arengukavas. Peamised tegevussuunad 2014-2020

Ligipääsetavuse temaatikat Tallinnas käsitlevad nii [Strateegia Tallinn 2030](#) kui ka uus, esimesest jaanuarist 2014 rakenduv [Tallinna arengukava 2014–2020](#). Nimetatud arengudokumentides seatud eesmärgid ja tegevused toetavad ligipääsetavust auditi neljas põhivaldkonnas (keskkond, transport, info ja avalikud teenused) ning vastavad kaasava elukeskkonna printsiipidele. Allpool on välja toodud ligipääsetavuse temaatika vastavalt neljale põhivaldkonnale arvestades Tallinna arengustrateegia üldpõhimõtteid ja neid konkretiseerivaid eesmärke, meetmeid ja tegevusi arengukavas.

Strateegias sõnastatud ligipääsetavust toetavaid arengupõhimõtteid ja allstrateegiaid konkretiseerivad arengukavas toodud eesmärgid, meetmed ja tegevused. Seepärast on kooskõla neljas peamises ligipääsetavusvaldkonnas toodud allpool Tallinna arengukava 2014–2020 põhjal.

Hoonestatud keskkond ja avalik ruum

Linnakeskkonna arendamisel on eesmärgiks hubase, inspireeriva ja keskkonnasäästliku linnaruumiga Tallinn. Sellest tulenevalt toetavad arengukava tegevused tervislikku eluviisi propageerivat keskkonda ja on suunatud kaasaegse ja läbipääsetava turismiinfrastruktuuri rajamisele. Tallinna avalik ruum peab olema ligipääsetav nii linnaelanikele kui külalistele. Selleks pannakse rõhku vanalinna ja kesklinna merele avamisele ning jätkatakse uute kergliiklusteede ja liikumisradade ehitamisega. Eraldi meetmed on plaanitud turistide (sh erivajadustega inimeste) liikumisvõimaluste parandamiseks. Linnakeskkonna tervislikumaks muutmisel on oluline liikumisradade ja rohevõrgustiku arendamine ning Euroopa rohelse pealinna tiitlile kandideerimine 2018. aastal.

Transport ja sellega seotud taristu

Linnatranspordi valdkonnas on eesmärgiks liikumisteede integreerimine ühtseks linnastupõhiseks tervislikuks, mugavaks, ohutuks, ressursi- ja energiasäästlikuks liikumiskeskonnaks, mis tagab tallinlastele hea ligipääsu kodule, töökohale, teenindus- ja kaubandusasutustele ning puhketsoonidele. Lisaks erivajadustega inimestega arvestamisele Tallinna ühistranspordis pakub linn puuetega inimestele erinevaid transporditeenuseid. Ühistranspordi kvaliteedi tõstmiseks jätkatakse sõidukipargi uuendamist, arvestades sealjuures puuetega inimest vajadustega, ning reaajas ühistranspordi liikumise näitamist võimaldavate lahenduste väljatöötamisega. Lisaks suurendatakse vajadusel puuetega inimeste sõidukitele mõeldud parkimiskohtade arvu.

Info ja side, sealhulgas uued tehnoloogiad (IKT)

Info ja kommunikatsioonitehnoloogia osas on eesmärgiks ametiasutuste töös tänapäevaste IT infrastruktuuril põhinevate võimaluste rakendamine ja elanikele laialdase e-teenuste valiku pakkumine. Parema ligipääsu võimaldamiseks avalikele teenustele laiendatakse e-teenuste mahtu. Sellest tulenevalt tagatakse info ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavus raamatukogudes ning arendatakse e-teenuste punkte. Lisaks on kavas Tallinna Televisiooni kanalil e-teenuste pakkumise platvormi väljaarendamine. Tööturule ligipääsetavuse parandamiseks ja tööturule sisenemise tõkete alandamiseks on kavas jätkata tööalase info vahendamise ja sealhulgas nii tööalaste messide kui ka noortele erinevate programmide

korraldamisega. Samuti on kavas abi piiratud töövõimega isikutele toetatud töökohtade loomisel.

Avalikud rajatised ja teenused

Ühe olulisema põhimõttena on arengukavas ette nähtud parema juurdepääsu tagamine avalikele hoonetele ja rajatistele. Sellest tulenevalt peab ligipääs koolidele ja lasteaedadele olema tagatud jalgsi ja jalgrattaga, et tekitada noortes harjumus neid liikumisviise kasutada. Erivajadustega inimestele on vajalik tagada juurdepääs kultuuri-, haridus- ja ametiasutustele. Kava seab ühtlasi eesmärgiks erivajadustega inimestele avalike ja erateenuste kättesaadavuse tagamise ning võimaluste loomise toimetulekuks ja aktiivseks eluks. Sellest tulenevalt jätkatakse erinevat liiki transporditeenuste osutamisega puuetega inimestele. Samuti on kavas puuetega inimeste eluasemeteenustega jätkamine ja munitsipaalalamufondi täiendamine pidades silmas puuetega ja erivajadustega inimesi. Kavas on erivajadustega isikute õppe, töö- ja tegevusvõimaluste parandamine ja sealhulgas mitmete koolihoonete renoveerimine (Heleni kool ja Tallinna Õismäe kool) ning teenuste arendamine Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuses.

Linnakeskkonna ja infrastruktuuri väljaarendamisel lähtutakse Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskuses 2012. aastal koostatud juhendmaterjalis „[Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine](#)” väljatöötatud printsiipidest:

- austus – keskkond peab austama kõiki erinevaid kasutajaid, keegi ei tohi tunda end väljajäetuna ning kõigil peab olema sellele ligipääs;
- turvalisus – ligipääsetav keskkond peab olema riskivaba kõigile kasutajatele; kõik elemendid, millest keskkond koosneb, peavad arvestama eelkõige ohutust (libisemisvastased põrandad, ei ole hõlpsasti eralduvaid elemente jne);
- tervislikkus – keskkond peab propageerima tervislikku eluviisi ja kasutust ning ei tohi olla ohuks kellegi tervisele ega põhjustada probleeme tervisehäädadega kasutajatele, nt allergikutele;
- funktsionaalsus – keskkonna esmane funktsioon peab olema tarbitav koigi poolt ilma probleemideta;
- arusaadavus – kõik kasutajad peavad suutma orienteeruda keskkonnas ilma suurema pingutuseta, seetõttu peab informatsioon olema selge ja asjakohaselt paigutatud.

Ülevaade linnas ligipääsetavuse parandamiseks tehtust

Linnavalitsuse tasandil

Puuetega inimeste kogukonda paremaks kaasamiseks ja nende arvamuse jõudmiseks otsustajateni on Tallinnas loodud alalise komisjonina toimiv [Tallinna Linnavalitsuse invakomisjon](#), mis alustas oma tegevust 1993. aastal (algselt Tallinna Linna Invanõukoguna), mis reorganiseeriti ümber Tallinna invakomisjoniks 1999. aastal. Komisjoni eesmärk on nõustada linnavalitsust ning aidata kaasa linnavalitsuse tegevuse korraldamisele puuetega inimestele võrdsete võimaluste loomiseks. Komisjon käib koos üks kord kvartalis ning seda juhivad sotsiaalvaldkonda kureerivad abilinnapea. Komisjoni kuuluvad linnavalitsuse erinevate ametite, volikogu ja puuetega inimeste organisatsioonide esindajad.

Tallinna Linnavolikogu sotsiaalkomisjoni töösse on kaasatud ka Tallinna Puuetega Inimeste Koja esindaja, et suurendada puuetega inimeste kaasatust poliitikate ja otsuste tegemise protsessi. Tegemist on koordineerimismehhanismiga, kus osapooltele luuakse võimalus informatsiooni vahendamiseks, otsuste mõjutamiseks, konkreetsete sammude elluviimise suunamiseks jm ühisteks ettevõtmisteks.

Tallinna linn on loonud [avalike teenuste andmekogu](#), läbi mille on kodanikele äratoodud kõik linna poolt osutatavad teenused. Kodanikul on võimalik läbi antud keskkonna taotleda teenuseid ja toetusi ning ka teostada maksmist linna tasuliste teenuste eest. Samuti on võimalik saada SMS teavitusi, teda huvitavate teenuste kohta. Lisaks on linn juurutanud kuulmispuudega inimestele hädaabiteenuse ja kiirabiteenuse kättesaadavuse SMS-ga.

Linn on eraldanud [Tallinna Puuetega Inimeste Kojale](#) puuetega inimeste organisatsioonidele kooskõlmiseks hoone (Endla 59), mille puhul katab ka hoone ülalpidamisega seotud kulud ning hoone igapäevase töö tagamisega seotud töökohtadega kaasnevad kulud.

Tallinna Linnakantseleis

Linnakantselei on loonud teenuste portaali ja e-teenindussaali, mida järjepidevalt täiustatakse. Need lahendused võimaldavad suhelda linna ametkondadega e-keskkonnas, füüsiliselt kohale minemata. Kaardirakenduselt on võimalik vaadata teenuste asukohta ja planeerida teekonda sinna jõudmiseks.

Seda tööd on 2011 aastal tunnustatud **Euroopa Avaliku Halduse Instituudi (EIPA) kvaliteedi sertifikaadiga avalike teenuste ja andmekogu arendamise eest.**

Tallinna Ettevõtlusameti haldusalas

Tulenevalt Tallinna Ettevõtlusameti tegevusvaldkonnast lähtutakse ligipääsetavuse hindamisel hoonestatud keskkonnale (vaatamisväärsused, turismiatraktsioonid, majutus- ja toitlustusasutused, avalikud tualetid jt), avalikule ruumile (tänavad, peatumis- ja parkimiskohad, puhkealad ja pargid jt), info ja teabekandjatele (turismiveeb, linnakaardid,

infoviidad jt) ning avalikele teenustele eelkõige tähelepanu juhtimisest puudustele ja vajakajäämistele, mis on selgunud Tallinna külastuskeskkonna kaardistuste ja külastajatelt saadud tagasiside tulemusena.

Tallinna Ettevõtlusameti turismiosakonna poolt tehtust ajavahemikus 2007 – 2012:

2007-2008: Tallinna 3 peamise külastusmarsruudi (Toompea, all-linn, Kadriorg) kaardistamine liikumiskustega inimestele ligipääsetavuse seisukohast. Kaardistuse viis läbi Tallinna Liikumispuudega Inimeste ühing nii mehaanilise kui ka elektrilise ratastooliga. Koostati aruanne. Aruande tulemusi tutvustati koostööpartneritele. Kokkuvõte: kolmest marsruudist on kõige sobivam Kadriorg. Keeruline on olukord Toompeal ja all-linnas ning seda põhiliselt teekatte iseloomu ning tõusude ja languste pärast. Vanalinna kõnniteed on liiga kitsad, kaldu või muid takistusi täis. Kõnniteedel olevatel vihmavee äravoolurennidel ei ole kattereste. Palju on liikumist segavaid ehitiste sissepääsuasteid, liiklusmärkide poste ja reklaame. Palju on kõrgeid kõnniteeservi ning mahasõidud puuduvad. Sobivaim tee sõiduks mõlemale ratastoolitüübile on sõidutee, see ei ole aga turvaline liiklemisviis. Abistajata liikumine ei ole võimalik. Vaatamisväärsuste ligipääsetavuse osas on olukord eriti halb, kuna praktiliselt kõik vaatamisväärsused on kas täielikult ligipääsmatud või piiratud ligipääsetavusega. Tegemist on enamasti muinsuskaitselist väärtust omavate hoonetega, mille ümberehitamine ligipääsetavaks on problemaatiline.

2010: Pirita külastusmarsruudi (Botaanikaaed, Lauluväljak, Lillepi park, Maarjamäe memoriaal ja staadion, Metsakalmistu, Eesti Näitused, Orlovi loss, Pirita keskus, Pirita tee jm) kaardistamine liikumiskustega inimestele ligipääsetavuse seisukohast. Tööde käigus hinnati ja kaardistati 11 liikumismarsruuti ning 50 piirkondade lähedusse jäävat ühiskondlikku, riiklikku ja turismiobjekti. Kaardistatud hooned esitati interaktiivse veebipõhise kaardirakenduse kaudu portaalis www.liikumisvabadus.invainfo.ee. Kaardistuse viis läbi Tallinna Liikumispuudega Inimeste ühing nii mehhaanilise kui ka elektrilise ratastooliga. Koostati aruanne. Aruande tulemusi tutvustati koostööpartneritele. Kokkuvõte: põhilised vaatamisväärsused ja atraktsioonid selles piirkonnas on ligipääsetavad. Ratastooliga liikumine on problemaatiline Metsakalmistul, kus tuleks leida võimalus rajada treppideta ligipääs presidentide haudadeni. Mõnel objektil tuleb parandada teekatet ning vältida tuleb lahtise killustiku kasutamist teekattena. Eesti Ajaloomuuseum (Orlovi lossi hooned) on ratastoolikasutajale ligipääsmatu. Kõikides parklates on vaja märgistada vähemalt 2 invaparkimiskohta. Vaatamisväärsusteni tuleb rajada käsipuudega kaldteed ja/või viia nõuetega vastavusse teede kaldenurgad.

2011-2012: Majutusettevõtete ja nende poolt pakutavate teenuste kaardistamise kriteeriumide väljatöötamine. Tallinna 6 hotelli ja nende poolt pakutavate teenuste kaardistamine liikumiskustega inimestele ligipääsetavuse seisukohast. Kaardistuse viis läbi Tallinna Liikumispuudega Inimeste ühing nii mehhaanilise kui ka elektrilise ratastooliga. Koostati aruanne. Aruande tulemusi tutvustati koostööpartneritele. Kokkuvõte: Majutusettevõtetes puudub terviklahendus erivajadustega inimeste teenindamiseks, näiteks invatubade vähesus, ratastooliga ligipääs teenustele raskendatud, puuduvad spetsiaalse invatähistusega parkimiskohad, sissepääs peauksest raskendatud, vastuvõtuteenistuse lett liiga kõrge,

siseruumides liikumine ja lisateenuste kättesaamine raskendatud, iseseisvalt hommikusöögi kättesaamine keeruline, teenindusletid on liiga kõrged, märgisüsteem vaegnägijatele on puudulik, konverentsikeskustes puuduvad spetsiaalsed heli võimendavad kuulmisabivahendid jms. Talviti tuleb tagada, et liikumisabivahenditega inimesed pääsevad majutusasutusse.

Kaldtee Tallinna Turismiinfokeskuste sisenemiseks on olemas alates 2003.aastast.

JCDecaux OÜ poolt on Ettevõtlusametiga sõlmitud lepingu raames paigaldatud avalikku ruumi 5 alalist isepuhastuvat invatualetti ning 2 rullitavat linnakaarti.

Tallinna Haridusameti haldusalas

Tulenevalt haridusameti tegevusvaldkonnast, lähtutakse ligipääsetavuse hindamisel avalike rajatiste (haridusasutused) ja teenuste (õppe- ja kasvatusalane) ning IKT teenuse (haridusasutuste riist- ja baastarkvara hankimine ning arvutite hooldusteenus) koordineerimisest allasutustes.

Tallinna Haridusameti haldusalas on 14.09.2012 seisuga kokku 205 asutust, nende hulgas 132 lasteaeda, 65 üldhariduskooli, 9 huvikooli. Tallinna munitsipaalharidusasutustes loodud puuetega laste rühmades ja klassides saavad toetust intellekti-, meele- (kuulmis- ja nägemispuue), liikumis- ja liitpuudega lapsed ja õpilased.

2013. aastal käib Tallinnas puuetega lastele mõeldud erirühmades ca 576 last. 2013. aastal õpib Tallinna munitsipaalasutuste puuetega õpilastele mõeldud eriklassides 444 õpilast.

Viimaste aastate suurimaks väljakutseks on kujunemas autismispektrihäire ning aktiivsus- ja tähelepanuhäirega laste ja õpilaste toetamiseks võimaluste loomine. Selleks on hakatud moodustama mitmete erinevate asutuste juurde 4 lapsega väikerühmi ja –klasse. Kergema vajadusega lapsi ja õpilasi toetatakse ka üldrühmade ja –klasside tingimustes. Lasteaedades pakutakse vajajatele võimalusel logopeedi teenust, mitmetes koolides on kättesaadav eripedagoogi (sh logopeedi), psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus.

Lisaks eelnevale, on perioodil september 2009 – märts 2013 puuetega laste vanematel ja õpetajatel olnud võimalik saada nõu ESF programmi „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ toel tegutsenud õppenõustamisspetsialistidelt. Praegu on käimas protsess õppenõustamisteenuse pakkumise jätkamiseks riigi toel.

Viimasel viiel aastal on ligipääsetavuse parandamiseks astunud järgmisi samme: renoveeritud 26 kooli, 8 lasteaeda ja 2 huvikooli. Kõikide renoveeritud koolide ja lasteaedade üheks oluliseks osaks on kaldteede väljaehitamine. Igas linnaosas on vähemalt üks kool, kus on paigaldatud lift korrustevaheliseks liikumiseks (23 koolil lift).

Erivajadustega laste arendamiseks on kasutusel vastavad arvutiprogrammid ja vajalikud õppevahendid, mis hangitakse lähtuvalt haridusametiga soovist vastavalt võimaluste.

Kuna pole suudetud tagada ligipääsetavust kõikidele haridusasutustele, on alternatiiviks välja arendatud elektrooniline suhtlemisvõimalus nii haridusameti kui ka kõigi allasutustega

erinevatel tasanditel ning e-õppe arendamine: e-teenus, e-kool, e-õpe täiskasvanutele. Hariduslike erivajadustega laste arendamiseks kasutatakse vastavalt võimalustele vastavaid arvutiprogramme ja õppemänge. Vastavalt vajadustele on loodud üldhariduskoolides 32 õppeklassi haridusliku erivajadustega õpilastele ning igas koolis on õpiabi rühmad toetamaks õpilase arengut tulenevalt tema hariduslikust erivajadusest, et võimaldada saavutada nõuetele vastavaid õpitulemusi.

Detailsemalt lisas I haridusasutuste kohanduste kohta ligipääsetavuse parandamise osas.

Tallinna Kommunaalameti haldusalas

Tallinna teede kapitaalehituse ja –remondi tööde teostamisel on eesmärk tagada paremad liikumisvõimalused nii jalgsiliikujatele, rattaliiklejatele kui ka puuetega inimestele. Kapitaalremonttöödest võib nimetada olulisemaks Vabaduse Väljaku rekonstrueerimist, mille käigus korrastati ülekäigud ning puuetega inimestele ligipääsetavuse tagamiseks paigaldati tunnelisse liftid. Kõikidel kapitaalremondi käigus rekonstrueeritud objektidel Tallinnas on tagatud ligipääsetavus lapsevankriga liikujatele, ratastooliga liikujatele, kergliikujatele jne.

Tallinna jalgrattateede võrgustiku arendamine. Näitena võib tuua Rocca al Mare rannapromenaadi, mis on kõigile ligipääsetav ning Lääne-Tallinna ühendatud kergliiklustee, mis ühendab kokku 30 km jalgrattateid erinevates piirkondades.

Hooldusremondi töödest on teostatud Tallinna tänavatel liikumist takistavate kohtade korrastamist, et parandada puuetega inimeste juurdepääsu võimalusi.

Kommunaalameti haldusalas kaasava elukeskkonna printsiipide rakendamisest: Puuetega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks linna teede ehituse ja kapitaalremondi või hooldusremondi tööde teostamisel teedel, tänavatel, parkides, väljakutel ning haljasaladel lähtutakse majandus- ja kommunikatsiooniministri 28.11.2002 määruse nr 14 „Nõuded liikumis-, nägemis-, ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks üldkasutatavates ehitistes“ nõuetest.

Liikumis- ja nägemispuuetega inimeste liikumisvõimaluste parendamiseks ja turvalisuse tagamiseks on kehtestatud alates 2003. aastast Tallinna Kommunaalameti juhataja käskkirjaga teehoiutööde ning haljasalade rajamise ja remondi täiendavad nõuded, mille viimane redaktsioon kinnitati ameti juhataja poolt 05.03.2012 käskkirjaga nr 1.1-15/20.

Tulenevalt eeltoodust on linna teede ehituse ja kapitaalremondi ning hooldusremondi tööde teostamisel rakendatud kaasava elukeskkonna printsiipe eesmärgiga tagada puuetega inimestele võimalus iseseisvalt ja ohutult liikuda linna teedel ja tänavatel.

Tallinna Kommunaalameti juhataja 05.03.2012 käskkirja nr 1.1-15/20 kohaselt paigaldatakse uute objektide ehitamisel ja olemasolevate objektide rekonstrueerimisel ülekäikudele äärekivid, mille kõrgus ei ületa 10-30 mm ning kõnniteedele vihmaveerennid, mis on kaetud või kergesti läbitavad, et paranda puuetega inimeste liikumisvõimalusi Tallinna tänavatel.

Kõikidele ülekäikudele on paigaldatud madalad äärekivid ning kaetud või lauged vihmaveerennid, mis võimaldavad iseseisvalt ratastooliga liikuda. Teede ehituse- ja kapitaalremondi käigus paigaldatakse suuremate ristmike ning ühistranspordi peatuste läheduses olevatele ülekäikudele reljeefsed tänavakivid. Näiteks paigaldatakse need Männiku tee (Valdeku tn – linnapiir) ühistranspordipeatuste läheduses olevatele ülekäikudele. Vastavalt linna eelarvelistele võimalustele paigaldatakse hooldusremondi tööde käigus reljeefsed tänavakivid ohtlikele ülekäikudele, kus on raskendatud puuetega inimeste liikumine. Näiteks Tondi tn – Pärnu mnt ülekäikudele ja Läänemere tee 38 piirkonna liikumistee märgistamiseks paigaldati reljeefsed tänavakivid. Lisaks on Tallinna linnas rajatud ratastooli kasutajatele eritasanditel liikumiseks liftid, mis on paigaldatud näiteks Estonia pst – Laikmaa tn ning Vabaduse väljaku tunnelitesse ning platvormtõstuk Tondiraba tunnelisse.

Alates 2006. aastast teeb Tallinna linn ligipääsetavuse tagamisel koostööd Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühinguga. Poolte kokkuleppe kohaselt Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühinguga kooskõlastatakse linna teede ehituse- ja kapitaalremondi objektide projektid, et oleks nõuetekohaselt tagatud puuetega inimeste liikumisvõimalused. Uute ehituse või kapitaalremondi objektide valmimisel kaasatakse puuetega inimeste ühingute esindajad testima objektide ligipääsetavust, et oleks paremini tagatud puuetega inimestele takistusteta liikumine.

Kommunaalamet on seisukohal, et puuetega inimeste ligipääsetavuse tagamisel projekterijate poolt tehtud valede otsuste või puudulike lahenduste tagajärjel on puuetega inimestel raskendatud invaliftide või platvormtõstukite kasutamine ning seega on takistatud nende iseseisev liikumine.

Koostöös Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühinguga koostati 2011. aastal projekt „Tallinna **kesklinna** kõnniteede ja ülekäiguradade liikumistakistuste ja liikumisturvalisuse kaardistamine liikumispuuetega inimestele“, mille kaardistamise tulemusi kasutatakse kõnniteede kõrgete äärekivide, ülekäigukohtade ning muude liikumistakistuste likvideerimise planeerimisel ja teostamisel. 2012. aastal jätkati liikumistakistuste kaardistamist **Põhja-Tallinna linnaosas** (Kalamaja, Tööstuse ja Kopli tänavate piirkonnad) ning see valmis käesoleva aasta alguses. Kaardistamise tulemustega on võimalik tutvuda liikumisvabaduse portaalis [veebikaardi](#) sektsioonis.

Tallinna Linnaplaneerimise Ameti haldusalas

Tallinna Linnaplaneerimise Ameti esindajad osalesid aastatel 2011 ja 2012 ekspertidena Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse tellimusel Eesti Arhitektide Liidu, Eesti Disainikeskuse ja Eesti Kunstiakadeemia poolt koostatava juhendmaterjali “Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine” töörühmas.

Tallinna Linnavaraameti haldusalas

Tallinna linnale kuulub kokku 1006 sotsiaalkorterit. Sotsiaalkorteritest 183 korterit on ettenähtud liikumispuudega isikute majutamiseks ja nendest 101 korterit on kohandatud

ratastooliga liikuvate isikute majutamiseks. Edaspidiste koostatavate arengudokumentide ettevalmistamisel nähakse ette liikumispuudega isikutele korterite ehitamise jätkamist ning ka selliste korterite ehitamist, mida saaksid taotleda ka kuulmispuudega ja nägemispuudega isikud. Lähtudes sotsiaalsest vajadusest linna üürikorterite järgi, on eesmärgiks, et linna munitsipaalüürieluasemete osakaaluks kogu linna elamufondist oleks 7,5%.

Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti haldusallas

Puuetega inimeste hoolekande-alase töö koordineerimine sotsiaal- ja tervishoiuametis tagamaks puuetega inimeste ligipääs teenustele:

Puuetega inimestele osutatakse Tallinnas **tasuta** invatransporditeenust alates 1997. aastast. Invatranspordi liinivedod on suunatud neile puudega isikutele, kelle puhul puue (raske ja sügav puue) koostoimes erinevate suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab ühiskonnaelus osalemist teistega võrdsetele alustel ning isikul ei ole oma puudest tingituna võimalik kasutada ühistransporti ja isiklikku sõiduauto. Termaki Autopargi AS poolt on teenus korraldatud igapäevaste regulaarvedudena, ühendatud marsruutidena 25 marsruudil ja üksiksõitadena. 01.04.2013 seisuga kasutas teenust 478 isikut (2012 - 422, 2011.a - 369), suurenenud on ratastoolikasutajate/abivahendeid kasutavate isikute arv 81 (2012 - 69, 2011 - 63).

Linna poolt on lisaks tasuta invatranspordi liinivedudele loodud puuetega inimestele veel täiendava võimalusena ka omaosalusega invataksoteenus (*ratastoolibuss ja tavataks*). Taksoteenus puudega inimese taksokaardi alusel on isiklikeks sõitudeks talle sobival ajal ja seda osutatakse kehtestatud kuulimiidi piires. Tegemist on täiendava meetmega, et luua puuetega inimestele lisavõimalusi liikumiseks ja parandada veelgi nende osalemist igapäevaelu toimingutes. Uusi taksokaarte väljastati 2012. aastal 209 sh 40-le ratastooli kasutajale (2011. aastal 171, sh 14-le ratastooli kasutajale). Seisuga 01.04.2013 oli kasutuses 1302, nendest 1073 taksokaarti ja ratastoolikasutajatele 229 kaarti. Taksoteenuse kaartide väljastamine uutele klientidele on pidev, keskmiselt väljastatakse kuus 20 uut taksoteenuse kaarti õigustatud saajatele.

Eluruumide kohandamise kulude osalise hüvitamise 2012. aasta eesmärgiks oli toetada 45 eluruumi kohandamist, tegelikult toetati 23 eluruumi kohandamist, mis on seotud suuremahuliste kohandustööde kasvuga. Probleemiks teenuse käivitamisel on kujunenud kohandamistööde kallidus, millest tulenevalt ei ole inimestel vahendeid üle kehtestatud piirmäära maksvate tööde tellimiseks või omaosaluse tasumiseks.

Jätkati koostööd avalike hoonete projektide kohustuslikul kooskõlastamisel Tallinna Kommunaalameti, Tallinna Linnaplaneerimise Ameti ja Tallinna Liikumispuuetega Inimeste Ühingu vahel. 2012. aastal said kooskõlastuse ja ettekirjutused 50 avaliku hoone ja rajatise projekti. Veel 2013 aastal on kavas välja töötada optimaalseim lahendus ehitusprojektide kiireks ja pädevaks kooskõlastamiseks.

Koostöös Tallinna Puuetega Inimeste Kojaga valmis infoteatmik „[Abiks puudega inimesele 2013](#)“ eesti ja vene keeles.

Isikliku abistaja teenuse eesmärk on parandada puuetega inimeste toimetulekut tavapärasel keskkonnas iseseisvalt (sh koos pere ja/või lähedastega) elamisel. Isikliku abistaja teenuse saajate arv seisuga mai 2013 (kokku 184 klienti):

- täiskasvanud liikumispuudega inimestele - teenusel 48 inimest
- liikumis-, nägemis- ja liitpuudega lastele koolis ja kodus -teenusel 51 inimest
- täiskasvanud nägemispuudega inimestele - teenusel 69 inimest
- tugisiku teenus täiskasvanud sügava ja raske vaimu ning liitpuudega inimestele – teenusel 16 inimest.

Pimedate inimeste iseseisva toimetuleku toetamiseks abistatakse juhtkoortega (kelledeks kasutatakse spetsiaalse väljaõppe saanud labradori retriivereid). Koeri saab taotleda läbi Sihtasutuse Juht ja Abikoorte Kool ja MTÜ Eesti Abi- ja Teraapiakoorte Ühing. Tallinn toetab juhtkoortele toidu ostmist ja koju toimetamist. Tallinnas kasutab pimedate juhtkoera 6 inimest.

Detailsemalt lisas I sotsiaalasutuste kohanduste kohta ligipääsetavuse parandamise osas.

Ligipääsetavusest tervishoiuasutustele/-teenustele

Portaalil [Liikumisvabadus](#) on võimalik otsingufiltritesse lisades „meditsiinasutused, asukoht Tallinn“ leida juurdepääsu-kirjeldused Tallinnas asuvatele tervishoiuasutustele.

25.06.2013 teostati järelpäring Tallinnas paiknevatele perearstikeskustele, andmaks ülevaade ligipääsetavusest esmatasandi tervishoiule. Tagasiside põhjal koondati ligipääs 38 perearstikeskusesse. [Terviseameti andmetel](#) on üldarstiabi teenuse osutajate arv Tallinnas kokku 108 – seisuga 25.07.2013.

38 KAARDISTATUD PEREARSTIKESKUSE NÄITEL	JAH	EI
Kas vastuvõtule pääseb ratastoolis patsient?	100%	-
Kas vastuvõtu lähimbruses on invaparkimiskoht?	65%	35%
*Kas vastuvõtule pääsemiseks on vaja kasutada lifti? Kas lifti saab ka ratastooliga?	70%	30%
Kas vastuvõtuga samas hoones on ka inva WC?	55%	45%

* lifti kasutamise vajadus on perearstikeskustes, mis paiknevad kõrgemal kui I korrusel; ratastooliga lifti sisenemine on võimalik Kommentaariid: *lift kitsas, vaja võtta registratuurist ratastool; keskus asub II korrusel, majas lifti pole – ratastoolis patsiendi vastuvõtule pääsemiseks on olemas meeskond, kes aitab transportida; meie probleemiks on see, et lifti ei*

mahu raamiga patsient – on olnud selline vajadus; ratastoolis patsient pääseb vastuvõtule kaldteid mööda abiga.

Inva-WC mitteolemasolul on võimalik kasutada tava-WC-d mis on piisavalt suur, et ratastooliga sisse pääseks (ent kohandusi tualetis ei ole – käetoed jne).

Tallinna Transpordiameti haldusalas

1999 aastast alustati Tallinna ühistranspordi teenindamiseks vajaliku veeremi soetamisel madala sisenemise võimalusega. **2012. aasta lõpu seisuga Tallinna ühistranspordiliine teenindavast veeremist 39% olid madala sisenemisega (sh troll 57%, tramm 16% ja buss 39%).** Kõik uus veerem soetatakse madala sisenemisega ja vastav nõue on ka läbiviidavatel veeteenuse ostu riigihangetel. Täna on kokku 407 bussi ning neist on selliseid, millel on vähemalt kahest uksest ilma astmeteta sisenemine 173. Kokku on 82 trammi ning neist on 12 nn madala keskosaga, kus ukseavas astmed puuduvad. Esimesed 2 sellist trammi tulid liinile 2001. aastal. Ülejäänud aastatel 2002-2004. Kokku on 96 trolli ning neist 51 on Solarise täismadalad trollid ehk kõik ukсед on ilma astmeteta. Esimene partii soetati 2002 aastal. Alates 01.09.2004 märgiti madala sisenemisega väljumised interneti ja peatuste sõiduplaanidel. 2005.a valminud Viru Keskuse bussiterminal infotabloode LED telliti värvitooniga „Amber“, mis oli paremini nähtav vaegnägijatele. 2009. aastaks olid kõik ühissõidukid varustatud sisemiste reisijainfo tabloodega (enamused tabloosid sõidukites on „amber“ värvitooniga) ja peatuste häälteatamisega. 35 MAN bussil salongis olevad Stopp nupud märgistatud vaegnägijate kirjaga.

Alates 2012. alustati uue kujundusega sõiduplaanide paigaldamist peatustes. Uus kaasaegsema välimusega ning mitmete funktsionaalsete uuendustega sõiduplaan rõõmustab kasutajaid nii suurendatud kirja kui senisest lihtsama ja informatiivsema ülesehitusega. Uus sõiduplaan arvestab erinevate Tallinna ühistranspordi kasutajagruppidega, parandades informatsiooni loetavust nii eaka sõitja, turisti, vaegnägija kui ka transporditöötaja jaoks.

Sõiduplaani peamised uuendused:

- 20% suurema kirjaga väljumisajad. Endise 10 pt asemel on kirja vaatamata ruumipuudusele suurendatud 12 pt-ni.
- Uus loetavam kirjatüüp.
- Marsruudi kirjeldamine peatuste, mitte tänavate kaudu.
- Marsruudi planeerimine linnaosade kaudu.
- Uuendatud tingmärgid ja legend.
- Madala sisenemisega sõiduk. Kasutajasõbralikuma lahendusena on uuel sõiduplaanil vana märgistus asendatud delikaatsema ning funktsionaalsema sinise alajoonega, mille toon küll õhtuhämaruses veidi tumeneb, kuid vorm säilitab kasutaja jaoks loetavuse ning äratuntavuse. Sinine alajoon viitab madalale sõidukipõhjale ning kannab ka rahvusvahelise ligipääsetavuse sümboli värvi.

19.12.2012 kell 12.00 käivitati Tallinnas ühistranspordi reaalaja infosüsteem. Sellega seoses on kuues ühistranspordipeatuses üles pandud elektroonilised tablood, mis näitavad, mitme minuti pärast valitud ühissõiduk sellest peatusest väljub. Tabloo viimasele reale saab kuvada ka erakorralist infot kajastavat teksti. Näiteks selle kohta, et kuskil on teel tekkinud takistus ja ühissõidukeid ei tule.

Lisaks tabloodele saab ühistranspordi liikumisi reaalajas jälgida Tallinna kodulehe sõiduplaanide leheküljel <http://soiduplaan.tallinn.ee>, valides seal vajaliku peatuse. Muuhulgas on võimalik vaadata linna kaardil, kus ühissõidukid reaalajas asuvad.

Vaegnägijate jaoks on peatustes asuvad tablood võimalised vastava puldi olemasolul esitama häälteatamisega informatsiooni liinide väljumisaegade kohta.

Alates 17.04.2013 Tallinna ühistranspordi sõiduplaanide mobiilirakendusega <http://m.soiduplaan.tallinn.ee> saavad nutitelefone ja tahvelarvuti kasutajad mugavalt vaadata ühistranspordiliinide sõiduplaane.

Lisaks ühistranspordiliinide sõiduplaanidele on võimalik uue rakendusega näha online-proгноosi igast peatusest väljuvate linna busside/trammide/trollide kohta.

Ühistranspordi väljumiste online info on sama, mis suurematesse peatustesse paigutatud infotabloodel, kuid oluline pluss antud rakenduse juures kasutaja jaoks on see, et nüüdsest on reaalajas võimalik jälgida ühistranspordi liikumist iga peatuse kohta eraldi. Võimalik on selle arenduse ka vaegnägijate telefoni häälrakendusega sidumine.

Tallinna linna tasulisel parkimisalal on invakaardi omanikel kaardi nähtavale kohale paigaldamisel võimalik parkida tasuta.

Ligipääsetavusest linnaosades

Linnaosavalitsuse hoonesse (linnaosavanemani) on juurdepääs ratastooliga kliendile olemas kahes linnaosas (Lasnamäel ja Nõmmel).

Lasnamäe Linnaosa valitsuses on eraldi Inva-WC, teistes linnaosavalitsustes see puudub.

Seitsme linnaosavalitsuse sotsiaalhoolekande osakonda pääseb ratastoolis klient, otse ametnikeni. Pirita Linnaosa Valitsus ja sotsiaalhoolekande osakond asuvad mõlemad Merivälja tee 24 II korrusel. Ühegi ametniku juurde, kaasa-arvatud linnaosa vanem, ei pääse Pirital ratastooliga. Ratastooliga kliendiga kokkusaamine on võimalik eelnevalt spetsialistiga kokku leppides Pirita Sotsiaalkeskuses (Metsavahi tee 3).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kõik linnaosad on tegutsenud ligipääsetavuse parandamise nimel oma võimaluste ja vahendite piires.

Detailsem info ligipääsetavusest linnaositi:

Nõmme LO

Nõmme Linnaosa Valitsuse admin.hoonetesse on viimase viie aasta jooksul paigaldatud treppidele libisemisvastased teibid ning aadressile Vabaduse pst 77 loodud parkimiskoht puudega inimese autole. Hallatavates asutustes: Nõmme Sotsiaalmajas on remonditud kaldtee, mille kaudu pääseb majja ratastooliga; üldkasutatava sauna põrand on vahetatud libisemiskindlama põranda vastu; keldrikorruse valgustid on osaliselt vahetatud valgustatuse parandamiseks, et nägemispuudega isikutel oleks turvalisem ja parem liikuda. Nõmme sotsiaalkeskuses on aadressil Sihi 26 ehitatud invatualett ning keldrikorrusele paigaldatud käetoed; treppidele pandud libisemisvastased teibid.

Mustamäe LO

Viimasel viiel aastal tehtust olulisim ligipääsetavuse parandamisel: üksikud teelõigud, Mustamäe polikliiniku parkla, Keskuse Ristmik (valgustus, mahasõidud). Hoovid korda raames kõnniteed. Kaasava elukeskkonna printsiipide rakendamisest Mustamäel: Mustamäe LOV hoones vastavalt remondiaegsetele arusaamadele ja võimalustele; Tänavasiltide ja viitade osas on olukord paranenud, osaliselt ka äärekivide servade äratagumine (jalgratturitele) või allalaskmine (teetööde käigus).

Kristiine LO

Hoolekandeteenustele ligipääsetavus. Positiivne näide on Kristiine Sotsiaalmaja (Energia 13), kus on arvestatud kaasava elukeskkonna printsiipe (sobiv kaldtee majja sisenemisel, piisav ruum, lai lift, pesemisvõimalused, ruumikad rõdud jne). Sotsiaalhoolekande osakonda sisenemiseks on ehitatud kaldtee, osade kabinetide ukseavad on kohandatud selliselt, et ligipääs oleks ka ratastoolis inimestele. Linnaosavalitsuse ees on parkimiskoht puudega isikutele. Samas on probleeme ligipääsetavusega sotsiaalmaja Sõpruse pst üksusesse, kus majja sisenemiseks on ehitatud kaldtee, kuid puudub lift ning seetõttu liikumiskustega inimestel juurdepääs oluliselt raskendatud, samuti puudub juurdepääs dušiteenusele. Probleeme on ka sotsiaalhoolekande osakonda ligipääsetavusega, mis kaasava elukeskkonna printsiipidele täiel määral ei vasta - trepp liiga järsk, välisuks on raske ja ei ole liikumiskustega isikutele ja eakatele sissepääsuks sobiv, koridor liiga kitsas, koridoris puuduvad käsipuud. Kännu 86 asuvale Tervishoiu Kõrgkoolile projekteeritakse lift, mis võimaldab ligipääsu kõikidele korrustele ratastooliga liiklejatele.

Haabersti LO

Puuetega inimestele on tagatud juurdepääs sotsiaalhoolekande osakonda ja rahvastikuregistri sektorisse. Sotsiaalhoolekande osakonnas on sisustatud spetsiaalne tuba puuetega inimeste vastuvõtuks, kus vajadusel nõustavad neid ka teised töötajad, kelle töökoht asub teisel korrusel. Parkimiskoht invaliididele on märgistamata. Õismäe Vaba Aja Keskuses (Ehitajate tee 109a/2), mis on Spordi- ja Noorsooameti valitsemisel, asuvad raamatukogu, ujula ja Haabersti Vaba Aja Keskus. Selles hoones on loodud kõik tingimused puuetega inimeste teenindamiseks (spetsiaalne tualett, ratastooliga vaba sissepääs, liftid). Märgistamata on

parkimiskoht invaliididele. Haabersti Sotsiaalkeskuses (Õismäe tee 24) on loodud tingimused puuetega inimeste liikumiseks esimesel korrusel. Seal on ka invatualett. Puuetega inimestel ei ole võimalik pääseda teisele korrusele, kus on pesemisruumid ja avalik internetipunkt. Perspektiivis ei ole selle hoone kohta lahendusi võimalik leida, kuna lasteaiakohtade nappuse tõttu on kavas taastada hoones lasteaed, millena ta ka esialgu kasutusel oli. Liikumispuudega inimestel on võimalik kasutada ArcticSport klubi ujulat eraldi kellaaegadel (basseinis on trepil käsipuu, ratastooliga inimestele on eraldi tõstuk). Haabersti Tervisekeskuses ja Haabersti Taastusravihaiglas on võimalik liikumispuudega inimestel teenuseid saada – ligipääs on tagatud kaldteede ja liftidega. Ukse avamisel vajab liikumispuudega inimene siiski abi, liugused puuduvad. Haabersti apteekidesse on ligipääs üldiselt olemas, kuid tihti on vajalik ratastooliga liikujat abistada uste avamisel. Haabersti ostukeskustes ja poodides on liikumispuudega inimestele ligipääs tagatud kaldteedega. Suuremates poodides (Rocca al Mare Keskus, Prisma, Selver, HyperRimi) on enamasti liugused ja piisavalt ruumi poes liikumiseks ja manööverdamiseks, väiksemad poed (nt Meelespea ja Järveotsa Maxima) sisuliselt ei sobi ratastooliga ka vankriga liikumiseks ruumipuuduse tõttu. Novembris avatava Kullerkupu Maxima ehitusel on arvestatud erivajadustega inimestega.

Linnaosas tervikuna on viimastel aastatel parandatud teede olukorda – on remonditud kvartalisiseseid teid (Astangu ja rekonstrueeriti Õismäe sisering. Teede remondi käigus Õismäe siseringil ja Astangu sisekvartalis on tagatud ratastooliga vaba mahasõit kõnniteedelt. On rajatud uusi kergliiklusteid, kus ratastooliga on mugav sõita. Ülekäiguradadel on kaldteed ja pimedatele mõeldud piiksuv ülekäigusignaal.

Kesklinna LO

Ratastooliga, lapsevankriga jmt on ligipääs linnaosa sotsiaalhoolekande ja rahvastikuregistri osakondadele (kaldtee, lift), mis asuvad aadressil Pärnu mnt 9. Maja hoovis on ka invaparkimiskoht. Mõlemas hoones on trepimärgistusribad (esimene ja viimane aste tähistatud), sotsiaalhoolekande osakonnas on invatualett. Tallinna Kesklinna Sotsiaalkeskusesse (Liivalaia 32) on võimalik pääseda kaldtee kaudu ratastooliga, lapsevankriga jmt. Keskuses on olemas invatualett ja ka mahukas invalift, mis tagab juurdepääsetavuse mõlemal kahel teenindaval korrusel.

Liikumispuudega inimeste juurdepääsu kindlustamisega on arvestanud Raua tn sauna ja avatud noortekeskuse projekteerimisel.

Käesoleval aastal on kõigi Kesklinna tee-ehitusobjektide (Kreutzwaldi tn, Tehnika tn, Harju tn, Järvevana kergliiklustee) projekteerimisel tehtud koostööd puuetega inimeste esindusorganisatsioonidega (vaegnägijad ja liikumispuudega inimesed) ning valmis projektdokumentatsioon on enne lõplikku kooskõlastamist saadetud neile tutvumiseks ja on arvestatud nende märkustega. Varem sellist ühtset praktikat ei olnud.

Ligipääsetavuse tagamise seisukohast on oluline Harju tänava rekonstrueerimine, sest tänav muutub ühetasapinnaliseks, kaovad äärekivid, mis muudab tänava inimestele paremini läbipääsetavaks.

Põhja-Tallinna LO

Ligipääsetavuse parandamiseks tehtud: Sõle tänava renoveerimine koos kõigi ülekäigukohtade ratastooliga läbitavaks muutmist. 2013 aastal on hetkel teostamisel üks oluline investeering – Salme Kultuurikeskusesse ratastooliga ligipääsu tagamine (kõrvaluksest). On rajatud kergliiklusteid „kultuurikilomeeter“. Erasektori uusehituste juures on projekteerimise käigus ligipääsetavust arvestatud.

Lasnamäe LO

Lasnamäe linnaosas on pidevalt rakendatud kaasava elukeskkonna printsiipe. Arvestatakse, et turvaline keskkond peab olema riskivaba ja ligipääsetav kõigile kasutajatele.

Lasnamäe linnaosa territooriumil teostatud taastusremondi objektid (Linnamäe tee, Läänemere tee, Punane tn, Pallasti tn jt) on projekteerimise staadiumis ja ehitusaegselt Tallinna Liikumispuuetega Inimeste Ühingu esindajate poolt üle vaadatud ning nende poolt fikseeritud puudused on enne objekti ekspluatatsiooni andmist likvideeritud.

Lasnamäe Tondiraba tunneli rekonstrueerimise käigus paigaldati liikumispuudega inimeste ligipääsetavuse tagamiseks invatõstuk, mille võtmed jagati Tallinna Liikumispuudega Inimeste ühingu kaudu abivajajatele.

Mustakivi jalakäijate tunnel rekonstrueeriti ning rajati nõuetekohased kaldteed ratastooliga liiklejatele.

Lasnamäe linnaosa territooriumil on ligipääsetavuse tagamiseks Kivila 3a ja Kärberi 6 sotsiaalmajades invatõstupid ning Pae 19 sotsiaalmajas kaldtee. Kaldteega on varustatud ka Lasnamäe Linnaosa Sotsiaalhoolekande osakond aadressil Mahtra 48.

Pirita LO

Pirita linnaosa hallatavates asutustes on ligipääs ratastoolis liikujatele tagatud Pirita Vaba Aja Keskuses, Kose Vaba Aja Keskuses, Pirita Sotsiaalkeskuses. Samuti on nendes keskustes invatualetid.

Pirita rannaalale on rajatud invaterrass koos juurdepääsuteega ja meresuunas laskuva ligipääsuteega. On rajatud rannaala sanitaarkonteineritesse 2 invatualetti ligipääsukaldteedega.

Tallinna linnakeskkonna ligipääsetavuse kitsaskohad

Ligipääsetavuse ja teenuste kvaliteedi kitsaskohad linna külaliste ja puuetega inimeste vaatenurgast

- Mitmed suured atraktsioonid (nt Lennusadam, Vabaõhumuuseum) ei ole ühistranspordiga kergesti ligipääsetavad, suunaviitasid turismiatraktsioonide juurde on ebapiisavalt, „Linn kõigile“ põhimõtteid rakendatakse ebajärjekindlalt;
- Teenuste kvaliteet on ebastabiilne, teenuste disainis lähtutakse vähe konkreetsetest sihtrühmadest ja „Linn kõigile“ põhimõtetest.
- Lennujaam ja sadama terminalid on liikumiskustega inimeste jaoks kohaldatud, kuid raudteejaam on ratastoolikasutajatele ebamugav. Ühistransporditeenused erivajadustega inimestele ei ole veel piisavad. Kohaliku transpordi kasutamisel sõltub liikumiskustega inimeste jaoks kasutusmugavus madalapõhjaliste ühissõidukite olemasolust, liiklustihedusest, vajaliku vaba ruumi tagatusest liiklusvahendis ning turvalisest pääsemisest liiklusvahendisse ja sealt välja. Tallinnas on võimalus kasutada ratastoolikasutajatele mõeldud taksoteenust, kuid ebapiisavalt on nende jaoks kohandatud suuri turismibusse.
- Vanalinnas asuvasse muuseumidesse on üldjuhul liikumiskustega inimestele sissepääs ja sees liikumine kas võimatu või raskendatud. Muuseumiekspositsioonid ei ole erivajadustega inimestele ligipääsetavad ja/või hoomatavad.
- Toitlustusasutustes puuduvad üldjuhul võrkeelsed menüüd toidu koostisosade loeteluga ning informatsiooniga toiduallergikutele (suhkru-, laktoosi-, gluteenisisalduse jm kohta). Teenused ei ole disainitud lähtuvalt sihtgrupist ja universaalse disaini põhimõtetest.
- Liikumiskustega inimestel on ebamugav liikuda vanalinna munakivitänavatel. Osa teest tuleks vastavuses UNESCO kaitsealuse vanalinna nõuetele muuta ratastooliga ja lapsekäruga liikujatele sobivaks.
- Turismiobjektid tuleb kohandada erivajadustega, sh vanematele inimestele ja lastega peredele. Tagada tuleb liikumise abivahendid Botaanikaaias, Vabaõhumuuseumis, Kadrioru vaatamisväärsuste ja pargiga ning vanalinnaga tutvumiseks. Nimetatud vaatamisväärsuste territooriumidele ja Metsakalmistule tuleb paigaldada rohkem pinke.

Kitsaskohad linnaositi

Kõikide linnaosade olulise probleemina toodi välja kõnniteede kõrgete äärekivide teema.

Kristiine LO

Ligipääsetavuse tagamiseks on rakendatud üksikuid detaile, aga puudub terviklik lähenemine ehk elukeskkond ei ole siiski riskivaba kõigile kasutajatele. Vaadates avalikku ruumi tervikuna on probleemiks üldkasutatavatesse hoonetesse ligipääs puuetega inimestele (ka lastevankritega vanemad ja eakad), ehitised planeeritakse ja võetakse vastu ilma sihtgrupi esindajaid kaasamata, mistõttu ei vasta ligipääsetavus kehtestatud standarditele.

Haabersti LO

Haabersti Vaba Aja Keskuse Noortekeskuses (Õismäe tee 88a) ei ole loodud tingimusi puuetega inimeste nõuetekohaseks vastuvõtuks. Olemas on ligipääsetavus kaldtee abil esimesele korrusele, kus liikumispuudega lastel-noortel on võimalik osaleda ringide töös ja mängida lauamänge. Teisele korrusele pääsevad vaid kergema liikumispuudega lapsed. Noortekeskuse hoone renoveerimine on olnud juba mitmeid aastaid päevakorras, kuid seni ei ole selleks raha leitud. Võimaliku renoveerimise käigus luuakse ka puuetega inimestele tingimused vabaks liikumiseks.

Kesklinna LO

Tallinna Kesklinna Valitsuse administratiivhoonele aadressil Nunne 18 puudub ligipääs ratastooliga klientidele

Põhja-Tallinna LO

Niine tn 2 asuv Põhja-Tallinna Valitsuse haldushoone on ehitatud juba osalt 19. saj lõpus. Kuna ta on igas muuski mõttes ebaratsionaalne, siis selle asemel, et hakata ette võtma tema väga kallist kohandamist, tuleks ehitada uus hoone. Kõige olulisem on Põhja-Tallinna Valitsusele uue haldushoone ehitus, kuhu tulevad ka ruumid sotsiaalhoolekande osakonnale ja sotsiaalkeskusele.

On ka lihtsamini lahendatavaid ligipääsetavuse probleeme, nagu Salme Kultuurikeskusele (lahendamisel) või Paljassaare Sotsiaalmajale (väga halvas olukorras ligipääsutee). Kergliiklusteede vähesus tekitab ohtu liikluses.

Transpordi valdkonnas tuleks mõelda varsti tekkivale probleemile seoses sellega, et Põhja-Tallinnas perspektiivselt lähevad perearstikeskused (Sõle 16, Sõle 63) Lääne –Tallinna Keskaigla hoonesse, Paldiski mnt 68. Juurdepääs transpordiga Paldiski mnt 68 raskendab Kalamaja ja Kopli, Pelguranna elanike juurdepääsu transpordiga.

Paljassaarde tuleks rajada kergliiklustee Pikakari rannani.

Lasnamäe LO

Perspektiivselt näeme vajadust rekonstrueerida pääsud Laagna tee ühistranspordi peatustesse. Süvendis kulgeva Laagna tee bussipeatustest on maapinna tasandile (h = 7m) treppide kaudu liikumispuuetega inimestel ja väikelaste vanematel kärudega väga raske ning kohati võimatu pääseda. Päevakeskus Käo on toonud välja vajaduse Pae keskuse (aadressil Pae 37/Võidujooksu 18) ligipääsetavuse probleemaatika. Detailsemalt lisas I lk 34.

Mustamäe LO

Linnaosa avalikku ruumi ja elukeskkonna sobivust erivajadustega inimestele ei ole terviklikult kaardistatud ja analüüsitud, seetõttu saab välja tuua vaid mõned kitsaskohad.

Linnaosas on 11 munitsipaalkooli, millest kolm on kohandatud erivajadustega õpilastele. 18-st lasteaiast üks on mõeldud ainult erivajadustega lastele ning seitsmes käivad erivajadustega lapsed koos teiste lastega. Erivajadustega liiklejaid on palju, kuid liikumisteed kodunt kooli, lasteaeda või ühistranspordi peatusesse on halvas seisukorras, talvel halvendab olukorda libedus ja koristamata lumi. Sõidugraafikud on trükitud väikeses kirjas ja asuvad liiga kõrgel.

Mustamäe Laste Loomingu Maja ja Mustamäe Avatud Noortekeskuse sissepääsud, ruumid ja õueala on puuetega noortele kohandamata. Kultuurikeskusel Kaja on korralik kaldtee, kuid olemasolev inva-WC on kasutuskõlbmatu, mistõttu erivajadustega inimeste osalemine üritustel on piiratud, samuti ei pääse nad teisele ja kolmandale korrusele, kus tegutsevad huviringid.

Sotsiaalmajas (Akadeemia 32) on olemas puuetega inimestele kohandatud korterid, lift ja soojustusega kaldtee, samas sotsiaalmajutusüksus ja kodutute öömaja (Akadeemia 34) on erivajadustega inimestele kohandamata. Ka Mustamäe Sotsiaalkeskuse (Ehitajate tee 82) ruumid sobivad eelkõige erivajadusteta inimestele.

Viiekorruselistes elumajades puuduvad liftid, mistõttu paljud vanainimesed ja erivajadustega inimesed ei pääse igapäevasteks toimetusteks ja ühiselus osalemiseks kodunt välja.

Mustamäe Linnaosa Valitsuse sissipääsu juures on kaldtee, kuid ratastooliga saab liikuda ainult hoone esimesel korrusel, kus asuvad infosaal ja osa sotsiaalhoolekande osakonnast. Üks klientide WC-dest on osaliselt kohandatud erivajadustega inimestele, kuid raskema puudega inimesed seda kasutada ei saa.

Avalikus ruumis, s.h. parkides puuduvad hügieeniruumid ja (inva)-WCd, puuduvad ka viidad kaubanduskeskustele jt asutustele, kust neid leida. Puhkekohti ja pinke on liiga vähe.

Nõmme LO

Nõmme Linnaosas on probleemiks kõnniteede puudumine, kuid selle põhjuseks on sadevee kanalisatsioonivõrgu puudumine, ilma milleta ei ole võimalik kõnniteid rajada.

Linna ametkondade ettepanekud ja plaanid järjepidevaks tegelemiseks ligipääsetavusega aastatel 2014-2017

Tallinna arengu planeerimisel ning arengudokumentide menetlemisel tuleb järjepidevalt arvestada 2014 jõustuva [Tallinna arengukavas 2014-2020](#) esiletooduga (majandusarengu peatükis): Tallinna kergliiklusteede võrgustiku arendamiseks on tähtis jätkata ühendusteede rajamist linnaosadesse ehitatud kergliiklusteede ja kesklinna vahel, sh Lääne-Tallinna ühendatud jalg- ja jalgrattateede rajamine ning osalemine lähivaldade ühisprojektis „Harjumaa kergliiklusteede võrgustiku rajamine.“ Ühendada tuleb linna lähiümbruse halduskeskuste kergliiklusteede linna kergliiklusteede võrgustikuga, samuti on oluline tagada ohutu kergliiklusteede võrgustik kesklinnas. Arengukava perioodil on kavas rajada kergliiklusteede järgmistel lõikudel: Männiku tee, Ranna tee, Soo tänav, Tehnika tänav, Telliskivi tänav, Ülemiste ristmiku kergliiklusteede, Lääne-Tallinna kergliiklusteede (Akadeemia teest Paldiski maanteeni), Pelguranna (Paldiski maanteest Stroomi rannani).

Samuti on oluline jätkata senisest enam jalakäijatele kõnniteede rajamist. Ligipääs koolidele ja lasteaedadele peab olema eelkõige tagatud jalgsi ja jalgrattaga, et tekitada noortes harjumus neid liikumisviise kasutada. Puuetega inimestele on vajalik tagada juurdepääs kultuuri-, haridus- ja ametiasutustele.

TLPA linnadisaineri ettepanekud:

Käivitada ligipääsetavuse temaatikas linna erinevate ametite vaheline valdkondade ülene, jätkusuutlik, konsensuslik ja pidev koostöö.

Anda eelnenuks vajalikud volitused kas vastavale koordineerivale üksusele või spetsialistile.

Lisada juhendmaterjal „Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine” Tallinna linnas nõutavate projekteerimisel kasutatavate normdokumentide ja juhendite nimekirja.

Tutvustada juhendmaterjali „Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine” Eesti Arhitektide Liidus, Eesti Maastikuarhitektide Liidus, Eesti Sisearhitektide Liidus ja Eesti Projektbüroode Liidus kui Tallinna linnas nõutavat.

Leida juhendmaterjalist lähtuvate nõuete täitmise kontrollimiseks vajalikud ressursid (tööjõud, eelarve jms).

Linnakantselei

IT teenistus

arendab linna ühtset infotehnoloogilist taristut, sh linna e-teenuseid toetava taristu nõuete väljatöötamist ja selle täitmise jälgimist.

Osaleb infotehnoloogilise järevalve ja standardimise osas; infotehnoloogiliste lahenduste laia kasutatavuse tagamiseks tuleb need luua standardsena (sarnastena) ja mitmel tasandil – nii konkreetse teenuskeskkonna piires (näiteks linna kodulehe piires) kui ka laiemalt (Eesti riigi piires).

Toetab linna ametiasutust kui tellijat infotehnoloogia valdkonna projektijuhtimises ja tarnijaga suhtlemises.

Jälgib veebide ülesehitusel ja kasutajaliideste loomisel W3C konsortsiumi (*Web Content Accessibility Guidelines Working Group* – [WCAG WG](#)) soovitusi ja vastavust WCAG2.0 tase A nõuetele. WCAG2.0 taseme nõuded on veebi sisu juurdepääsusuunised, mis juhendavad, kuidas teha veebi sisu juurdepääsetavamaks puuetega inimestele (arvestatakse suurt hulka puudeid ja erivajadusi, sealhulgas nägemis-, kuulmis-, kõne-, taju, keele- ja intellekti ning füüsilisi ja neuroloogilisi puudeid või erivajadusi). Tegemist on standardiga, mille järgimist nõutakse linna infosüsteemide arendajatelt.

Linnakantselei teostab tulenevalt linnavolikogu poolt kinnitatud linna arengudokumentide menetlemise korrast arengukava seiret. Sama korra kohaselt vastutavad valdkondlike ja territoriaalsete linna arengudokumentide seire eest valdkonda haldavad ametiasutused, ka ligipääsetavuse teema kajastuse ja seire osas. **Auditi tulemusena hakkab linnakantselei jälgima eelnõude läbivaatamisel ja kooskõlastamisel, et ligipääsetavuse ja universaalse disaini põhimõtted oleks nendes dokumentides kajastatud. Samuti kaalub linnakantselei koostöös STA-ga valdkonnaülese raamdokumendi koostamist, mille üheks alusmaterjaliks on ka läbiviidud audit. Linnakantselei lähtub avalike teenuste arendamisel ligipääsetavuse põhimõttest, mis kõige paremini väljendub e-avalike teenuste arendamises, seda eelkõige täisautomaatsete e-teenuste eelisarendamises.**

Ametid

Ettevõtlusameti tegevused Majutusettevõtete kaardistuse jätkamine ligipääsetavuse seisukohast. Tallinna peamiste vaatamisväärsuste ja atraktsioonide kaardistamine ligipääsetavuse seisukohast. Tallinn kõigile teema aktualiseerimine ning struktureerimine kodulehel www.tourism.tallinn.ee.

Ettevõtlusamet monitorib, et Tallinna erinevates arengudokumentides saaksid kajastatud meetmed Tallinna külastuskeskkonna parendamiseks, kuna Tallinna turismi arendamise üheks prioriteediks on Tallinn kui tuntud ja hea mainega külalislahke sihtkoht. Ettevõtlusamet jätkab koostööd partneritega teenuseosutajate teadlikkuse tõstmist universaalse disaini põhimõtetest erivajadustega inimeste seisukohast.

Ettevõtlusameti turismiosakond jätkab tegevuste koordineerimist ja/või nõustamist koostöös oma partneritega järgmistes valdkondades:

Hoonestatud keskkond ja avalik ruum Majutusettevõtete kaardistuse ligipääsetavuse seisukohast koordineerimise jätkamine; Tallinna peamiste vaatamisväärsuste ja atraktsioonide ligipääsetavuse seisukohast kaardistamise koordineerimine;

Info ja avalikud rajatised ja teenused „Tallinn kõigile“ teema aktualiseerimine ja struktureerimine kodulehel www.tourism.tallinn.ee. Info reisi planeerimiseks ja Tallinnas ringiliikumiseks on kättesaadav ka erinevate vajadustega inimestele; Innovatiivsete turismiinfoteenuste tagamine;

Tallinna Turismiinfokeskuses on tagatud valmidus teenindada ratastoolis liikujaid (kaldtee, infosaalis liikumine võimaldatud, infomaterjalid küündimisulatuses jm);

Rullitavate linnakaartide osakaalu suurendamine, mis muudaks linnakaardiga tutvumise mugavamaks nii vaegnägijatele, ratastoolis liikujatele kui ka lühemat kasvu inimeste jaoks;

Turismiinfo suunaviidapostide ja –hoidjate (ca 40 tk) paigaldamise Kesklinna ja Põhja-Tallinna linnaossa koordineerimine, eesmärgiga hõlbustada külastajate orienteerumist teekonnal vaatamisväärsusteni ja nn linna väravateni (sadam, raudteejaam).

Haridusameti tegevused Planeeritakse renoveerida Tallinna Tondi Põhikool arvestades kooli ettepanekuid ja vajadusi. Renoveerimata asutuste majade fassaadide ja välistreppide korrastamisega tagatakse juurdepääs kaldteede näol kõigisse lasteaedadesse ja huvikoolidesse.

Toimuvad läbirääkimised Tallinna linna ja Haridusministeeriumi vahel puuetega laste õppimisvõimaluste toetamise suurendamise teemal.

Vajadusel laiendatakse E-õppe kasutusvõimalusi arvestades vajadusi ja võimalusi. Hangitakse juurde uut IT tarkvara võttes arvesse erikoolide soove ja vajadusi. Küsitlusest selgus, et kõige enam vajatakse puuetundliku ekraaniga tahvelarvuteid, joystick-e (fikseerib hiire suuna), suure pinnaga lülid jt vahendeid, mis võimaldavad õppetööd paremini personaliseerida.

Viia lõpuni koolide renoveerimine ja korrastada kõigi allasutuste välisfassaadid ja välistrepid ning tööde käigus tagada juurdepääs kaldteede näol kõikidesse koolidesse, lasteaedadesse ja huvikoolidesse. Tallinna Kadaka Põhikoolis (endine Õismäe Kool) on renoveerimistööd lõpetatud, alustatakse ettevalmistusi Tallinna Tondi Põhikooli renoveerimiseks arvestades kooli ettepanekuid ja vajadusi. Toimuvad läbirääkimised Tallinna linna ja Haridusministeeriumi vahel puuetega laste õppimisvõimaluste toetamise suurendamise teemal. Plaanis on e-õppe kasutusvõimaluste laiendamine ja arendamine arvestades vajadusi ja võimalusi.

Kommunaalameti tegevused Jätkuvalt toimub kapitaalremondi objektidel liikumisvõimaluste parendamine (teede kapitaalehituse ja –remondi tööde teostamisel; jalgrattateede võrgustiku arendamisel). 2013. aasta kapitaalremondi tööde käigus rekonstrueeritakse Tallinna vanalinnas Harju tn ja Kullassepa tn, mille käigus viiakse sõidutee kõnniteega ühele tasapinnale ning tänav muudetakse jalakäijate alaks. Lisaks rekonstrueeritakse Tehnika tn (Pärnu mnt – Toompuiestee), Soo tn (Põhja pst – Tööstuse tn) ning Telliskivi tn (Kopli tn – Ristiku tn), mille käigus korrastatakse olemasolevad kõnniteed, lastakse alla ülekäikude äärekivid ning paigaldatakse ülekäikudele reljeefsed tänavakivid (mummukivid), et anda vaegnägijatele märku ohtlikest kohtadest ning tagada puuetega inimestele paremad liikumisvõimalused. Hooldusremondis jätkatakse liikumistakistuste kõrvaldamist vastavalt rahalistele võimalustele.

Talvise puhastuse korraldamisel on jätkuvalt prioriteediks ühissõidukite peatuste ootealade ja -platvormide, tähistatud jalakäijate ülekäiguradade ja -kohtade ning linnarajatiste välistreppide lume- ja libedusetõrje teostamine, et tagada inimeste turvalisus ning paremad liikumisvõimalused puuetega inimestele.

Koostöös Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühinguga jätkatakse ligipääsetavuse probleemide kaardistamist Tallinna linna erinevates piirkondades, et saada parem ülevaade liikumist takistavatest objektidest ning vastavalt linna prioriteetidele ning eelarvelistele võimalustele toimub kaardistatud objektide korrastamine.

Samuti jätkub linna teede ehituse- ja kapitaalremondi objektide projektide kooskõlastamine Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühinguga, et tagada universaalse disaini põhimõtete järgimine. Eesmärk on projekteerimise algstaadiumis kooskõlastada võimalikud ligipääsetavuse lahendused (invalift, invatõstuk, kaldtee vms) Tallinna Liikumispuudega Inimeste Ühinguga, et tagada mittevastavuste või ebasobivate lahenduste korral nende ümbertegemise või alternatiivsete võimaluste väljatöötamise võimaliku parima lahenduse leidmiseks puuetega inimeste ligipääsetavuse tagamisel.

Lisaks on eesmärk laiendada reljeefsete tänavakivide kasutust Tallinna teedel ja tänavatel ning võtta kasutusele suunavad tänavakivid, et hõlbustada vaegnägijate iseseisvat liikumist.

Tallinna Linnaplaneerimise Ameti tegevused Osaletakse ligipääsetavuse parandamiseks Tallinnas linna erinevate ametite vahelises valdkondade üleses, jätkusuutlikus, konsensuslikus ja pidevas koostöös. Tehakse ettepanek lisada juhendmaterjal „Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine” Tallinna linnas nõutavate projekteerimisel kasutatavate normdokumentide ja juhendite nimekirja ning tutvustatakse seda peale normdokumendina kehtestamist Eesti Arhitektide Liidu, Eesti Maastikuarhitektide Liidu, Eesti Sisearhitektide Liidu ja Eesti Projektbüroode Liidu liikmetele kui Tallinna linnas nõutavat.

Tallinna Linnavaraameti tegevused Edaspidiste koostatavate arengudokumentide ettevalmistamisel nähakse ette liikumispuudega isikutele korterite ehitamise jätkamist ning ka selliste korterite ehitamist, mida saaksid taotleda kuulmispuudega ja nägemispuudega isikud. Lähtudes sotsiaalsest vajadusest linna üürikorterite järgi, on eesmärgiks, et linna munitsipaalüürieluasemete osakaaluks kogu linna elamufondist oleks 7,5 %.

Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti tegevused

Päevakeskus Käo ettepanek: muuta invatranspordi kasutamine turvalisemaks luues invatransporti reisisaatja/tugiisiku töökoht vastavalt teenusesaajate vajadustele. Invatakso kasuteguri suurendamiseks võiks olla taksodes trepironija.

Rahvusvahelises projektis **SmartCare** osalemine 2013 - 2016- projekti eesmärk on välja töötada ja juurutada krooniliste haigustega eakate universaalne veebipõhine kodujälgimissüsteem. See võimaldaks kombineeritud sotsiaal- ja tervishoiuteenust, mis hõlmab korraldusliku teenuse pakkumise võrgustikku, meetodilist evalveerimist ja tehnoloogilist lahendust ning tugineb kogemustele. Kodujälgimissüsteemi maksumus ei ületaks 30 € inimese kohta kuus.

Hallatavate asutuste näitel: **Tugikeskuses Juks:** Luua Kadaka tee 153 õuealal liiklusskeem, mis võimaldaks vabalt liigelda erivajadusega inimesel. Oleks piirjoontega piiratud parkimisala autodele ning turvaline liiklemise alal jalakäijale. Renoveerimise käigus arvestada ettekirjutatud standardeid. Märgistada ja paigaldada käsipuud treppiastmetele, et erivajadusega inimene saaks võimalikult turvaliselt ja mugavalt liikuda. **Päevakeskuses Käo** - püütakse leida täiendavaid ressursse keskkonna jätkuvaks arendamiseks (Maleva keskuse välja arendamine. Õuealadel turvalisuse suurendamine ja liiklusskeemide välja arendamine nii Pae keskuses kui ka Maleva keskuses). Jätkatakse raske ja sügava vaimupuudega inimestele kohandatud kommunikatsioonile ligipääsetavuse suurendamist (arendatakse alternatiivkommunikatsiooni kasutamist). Infotehnoloogiliste vahendite jätkuv kaasajastamine ja hooldus (sh arvutiabivahendid: statiivid, lülitid, joystickid jne), et suurendada vaimupuudega laste ja täiskasvanute võimalusi üldises ühiskondlikus elus osaleda. www.tugiinfo.eu portaali jätkuv täiendamine, et toetada vaimupuudega täiskasvanute töötamist. Parandada koostöös Tallinna linnaga Pae keskuse ees oleva ülekaiguraja turvalisust nii puuetega lastele ja täiskasvanutele kui teistele linnakodanikele.

Iru hooldekodus Järgneval viiel aastal on vaja seadistada kõik koridoride ukсед automaatselt avanevaks – vajadus 19 ust; renoveerida vähemalt 8 tualettruumi ratastooliga klientidele; renoveerida suur kaldtee peahoone koridoris ja ehitada uus kaldtee sisehoovi; Lisaks eeltoodule tuleks muuta 4-kohalised elutoad 3-kohalisteks ja 3-kohalised 2-kohalisteks võimaldamaks klientide paremaid hooldamist ning ratastooliga paremat ligipääsetavust. Paraku see eeldab hooldekodu kohtade arvu vähendamist 350-lt 280-le.

Tallinna Transpordiamet

Tallinna Transpordiamet jätkab veeteenuse ostmisel ühissõidukitesse madala sisenemise võimaluse nõude rakendamist.

Linnaosavalitsused

Kristiine LO

Uutes ehitatavates elamutes tagada võimalus ratastooliga korterisse pääseda ka uutes munitsipaalruumides, lisada loetavaid piktogramme näiteks: libe trepp, väljapääs, likvideerida libe trepp)

Konkreetsete plaanide tegemiseks on esmalt vajalik piiratud toimetulekuvõimega inimeste vajadused ja probleemid ligipääsetavusega hinnata ning kaardistada sihtrühma esindaja abil.

Lahenduseks on see, kui uued ja renoveeritavad ühiskondlikud hooned projekteeritakse ja võetakse vastu kaasates sihtgrupi esindajat, kes annaks hinnangu ehitise ligipääsetavusele ja nõuete järgimisele. Oluline on koostöö ehitise projekteerimisfaasis.

Nõmme LO

Nõmme Sotsiaalmaja vajab liftide elektroonilise juhtimisbloki vahetust; kahe maja külgukse juurde ja treppidele on vaja kaldteesid, et ka külguste kaudu oleks võimalik jõuda liftini; maja peauks peaks olema automaatselt avatav, et ratastooliga oleks lihtsam sisse ja välja pääseda.

Nõmme Linnaosa Valitsuse uue administratiivhoone valmimisel aadressil Valdeku 13 saaksid uued ruumid nii linnaosa valitsus kui ka Nõmme sotsiaalkeskus. Seeläbi paraneb ligipääsetavus linnakodanike jaoks olulisel määral.

Mustamäe LO

Mustamäe linnakeskkonda ei ole ligipääsetavuse seisukohalt kõikehõlmavalt kaardistatud ega universaalsaini vajalikkust piisavalt teadvustatud. Süstemaatilise lähenemise ja järjepideva tegevuse tagamiseks tuleb alustada: 1) Mustamäe linnakeskkonna auditeerimisest (2015), 2) seada prioriteedid ja 3) vastavalt rahalistele võimalustele asuda keskkonda ümber kujundama. Linnakeskkonna universaalsaini põhimõtete tutvustamise ja vajaduse teadvustamisega on võimalik alustada ilma täiendavate investeeringuteta (näiteks linnaosa ajalehe vahendusel). Universaalsaini põhimõtetele vastava läbimõeldud viitade ja siltide kasutuselevõtt linnaosa avalikus ruumis. Õnnetuste ennetamiseks võitlus libeda ja teeaukudega. Rohkem pinke ja läbimõeldud puhkekohti magistraalide äärde ja parkidesse.

Haabersti LO

Linnaosa valitsuse administratiivhoone (Ehitajate tee 109a) kaldtrepp vajab remonti. Ka ei vasta trepi kalle nõuetele, ratastoolis inimene vajab selle kasutamisel abilist. Uuendamist vajavad käsipuud. Selleks puuduvad käesoleval ajal rahalised vahendid. Linnaosa valitsus taotleb järgmise aasta linna eelarvest vahendeid maja fassaadi remondiks ja planeerib selle remondi käigus korda teha ka kaldtrepi.

Põhja-Tallinna LO

Kõige olulisem on Põhja-Tallinna Valitsusele uue haldushoone ehitus, kuhu tulevad ka ruumid sotsiaalhoolekande osakonnale ja sotsiaalkeskusele. Hetkel ei pääse ratastoolis linnaosa valitsuse administratiivhoonesse. Eraldi territooriumil asuvasse sotsiaalhoolekande osakonnas ei pääse lastekaitse talituse ruumidesse.

Vaja oleks tagada liikumispuudega inimestele nõ trepironijate jt abivahendite kättesaadavus, et parandada nende toimetulekut meie valdavalt nõukogude ajal ehitatud elamutes.

Vaja oleks taskukohaseid sotsiaalkortereid liikumispuudega isikutele

Parasjagu on lahendamisel ratastooliga juurdepääs Salme Kultuurikeskusesse. Paljassaare Sotsiaalmaja juurdepääsutee remont 2014.a.

Transpordi valdkonnas tuleks mõelda varsti tekkivale probleemile seoses sellega, et Põhja-Tallinnas perspektiivselt lähevad perearstikeskused (Sõle 16, Sõle 63) Lääne –Tallinna Keskhaigla hoonesse, Paldiski mnt 68. Juurdepääs transpordiga Paldiski mnt 68 raskendab Kalamaja ja Kopli, Pelguranna elanike juurdepääsu transpordiga.

Paljassaarde tuleks rajada kergliiklustee Pikakari rannani.

Lasnamäe LO

Vajadus rekonstrueerida pääsud Laagna tee ühistranspordi peatustesse. Süvendis kulgeva Laagna tee bussipeatustest on maapinna tasandile (h =7m) treppide kaudu liikumispuuetega inimestel ja väikelaste vanematel kärudega väga raske ning kohati võimatu pääseda.

Pirita LO

Puudub ligipääs ja invatualett ratastoolis liikujatele Mähe Vaba Aja Keskusesse. Suurimaks probleemiks on ligipääsu puudumine ratastooliga liikujatele Pirita Linnaosa Valitsuse ruumidesse (asuvad II korrusel), sealhulgas sotsiaaltoetuste osakonda. Lisaks ratastoolis liikujatele tekitab see raskusi ka eakatele, vankritega väikelaste emadele. Puudub invatualett.

Takistuseks on ratastoolis liikujatele puuduvad kõnniteed: Vabaõhukooli tee, Võsa tee, Metsakalmistu väravast Pirita Perearstikeskuseni jne. Ridamisi on madaldamata teede äärekive. Merivälja tee ja Kloostrimetsa tee ristmiku valgusfoor vajab helisignaali märguannet pimedatele.

Kesklinna LO

Tallinna Kesklinnas on puuetega ja erivajadustega inimeste ligipääsetavusega mitmeid probleeme ja pisitakistusi. Vanalinnas ja ka mujal liikudes on takistuseks kõrged äärekivid, kohati katkised vihmaveerennid. Invaparkimiskohad on osades kohtades halvasti nähtavad (puudub värv, lisatahvel on liiga madalal või puudub üldse).

Ligipääsetavad peavad kindlasti olema ametiasutused, meditsiini-, haridus-, kultuuriasutused jmt. Praegusel hetkel see nõue paljudes kohtades täidetud ei ole. Palju on negatiivset tagasisidet tulnud Tõnismäe Polikliiniku osas, kus puudub ratastooliga ja lapsevankriga liikumiseks vajalik ligipääs. Kuna Kesklinn, sh Vanalinn on üks turistide meelispaiku, peaksid ka majutus- ja teenindusettevõtted olema ligipääsetavad kõigile.

Ehkki nii sotsiaalkeskuse ees kui ka majas on loodud tingimused ligipääsetavuse tagamiseks, on keskusesse kohale jõudmine eakatele ja liikumispuudega inimestele raskendatud, kuna sotsiaalkeskuse lähiümbruses - Liivalaia, Juhkentali ja Ravi tänava piirkonnas on väga kõrged äärekivid.

Oluliseks probleemiks on parkimine kliendi teenindamisel. Hooldustöötajad, viies koduhooldusel olevaid kliente raviasutusse ning kasutades teenindamiseks elektriautot, ei tohi

peatuda/ parkida invaparkimiskohal kliendi autost välja laskmiseks. Sageli on vaja klienti liikumisel toetada ning kliendi liikumispuude/ -vaeguse tõttu tuleks auto parkida sissepääsule võimalikult lähedale. Hooldustööd teostaval sõidukil puudub luba, et parkida invakohale või äärmisel juhul ka muudele parkimiskohtadele raviasutuse parklas (üldjuhul on polikliinikute, haiglate parklad tasulised s.t eraparklad, kliendil pole raha selle eest tasumiseks), mis on hädavajalik. Samuti on vajalik, et

elektriautodel oleks luba parkida ametiasutusi, pank ja teeninduspunkte küllastades.

Vanalinna avalike hoonete, ka kultuuriasutuste, muuseumide jms ehitamisel tuleb jätkuvalt otsida kompromissi muinsuskaitse nõuete ning ligipääsetavuse tehniliste võimaluste loomise vahel. Siin on veel arenguruumi, kuid viimastel aastatel on olukord paranenud tänu liikumispuudega inimeste probleemide laiaulatuslikule ühiskondlikule teadvustamisele.

Ligipääsetavus on problemaatiline Linnateatri hoonetes, mille arhitektuurset eripära arvestades ei ole võimalik invalifte ja tõstukeid paigutada. Kindlasti laheneb olukord uue teatrihoone ehitamisega kaugemas tulevikus. Ligipääsetavus on äärmiselt raskendatud ka kesklinna kultuurikeskuses – Hopneri Majas, kus puudub lift ning neljandal korrusel asuvasse saali on võimalik pääseda ainult trepi kaudu.

Kokkuvõte, järeldused, ettepanekud

Ligipääsetavust analüüsidest leiab auditi koordineerija, et linna ametkonnad on oma võimaluste piires järjepidevalt ligipääsetavuse parandamisega tegeleenud.

Tallinna invakomisjon on toiminud efektiivse koostööfoorumina, hoides üleval järjepidevat diskussiooni puudega inimeste esindusorganisatsioonide ja linna poliitilise juhtkonna ning täitevvõimu institutsioonide vahel. Linna ametiasutused lahendavad Tallinna invakomisjonis tõstatatud üksikprobleemid tõhusalt. Suuremaid strateegilisi muudatusi nõudvad probleemid tekivad ja neid arutatakse, kuid nad ei jõua linna eelarvestrateegiasse ja teistesse ressursse planeerivatesse arengukavadesse. Tegemist on valdkonnaülese teemaga, mis hõlmab peaaegu kõiki linnaelu valdkondi alates ligipääsetavast keskkonnast ja lõpetades kultuuriga erivajadustega inimestele arusaadavas keeles.

Sotsiaal- ja tervishoiuameti ettepanekud järjepidevaks ligipääsetavusega tegelemiseks linnas

Ettepanekud linnakantsleile:

- IT-teenistusel jälgida teenuste arendamisel e-ligipääsetavuse nõuetega arvestamist lähtuvalt puudespetsiifikast (kuulmispuue, nägemispuue);
- arenguteenistusel koostöös sotsiaal- ja tervishoiuametiga kaaluda võimalust koostada ligipääsetavuse valdkonnaülene raamdokument.

Ettepanekud ametitele ja linnaosade valitsustele:

- iga ameti või linnaosa valitsuse konkreetsele teenistujale panna tööülesandeks järjepidev ligipääsetavusküsimustega tegelemine. Kuna tegemist on valdkonnaülese temaatikaga, leiavad auditi koordineerijad, et see peaks olema arendusspetsialisti või nõuniku ülesanne;
- ametiasutuste eelarvetes näha ette võimalusel vahendid kohandamiseks töökohad vastavaks puudega inimeste vajadustele;
- linnaplaneerimise ametil kaaluda võimalust lisada juhendmaterjal „[Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine](#)” Tallinna linnas nõutavate projekteerimisel kasutatavate normdokumentide ja juhendite nimekirja;
- linnaosade valitsustel koostada ligipääsetavuse tegevuskavad ja seostada need linna arengudokumentide ja eelarvestrateegiaga. Aluseks võib võtta näiteks [Tallinna kesklinna avalikele ehitistele ja teenustele ligipääsetavuse tegevuskava aastateks 2001–2004](#).

Lähteülesandes toodud eesmärk koostada ühtsel lähenemisviisil põhinev tegevuskava ligipääsetavuse parandamiseks neljas põhivaldkonnas aastateks 2014–2017 täideti osaliselt. Sotsiaal- ja tervishoiuamet koostas linnaosadelt ja linna ametkondadelt ligipääsetavuse parandamiseks saadetud ettepanekud. Ühtsel lähenemisviisil põhinev tegevuskava tuleb läbi

arutada kõigi puudeliikide esindusorganisatsioonidega ja saavutada konsensus linna ametkondade võimaluste ning puudega inimeste jt huvirühmade põhjendatud vajaduste vahel. Auditi käigus selgus, et konsensuslikku, kavandatavaid investeeringuid sisaldava tegevuskava väljatöötamine on keerukas protsess, mis vajab läbirääkimisteks enam aega. Auditi läbiviijad teevad ettepaneku luua selleks tööks töörühm Tallinna invakomisjoni juurde. Töörühma ülesanne on koostada aastateks 2015–2020 ligipäätavuse tegevuskava ja finantsplaan ning seostada see linna arengukavaga. Tegevuskava on võimalik ellu viia vastavalt linnaeelarve võimalustele. Tallinna invakomisjoni töörühma töös osaleb ka ameti finantstöötaja, kes arvutab välja ligipäätavuse tegevuskava ressursivajaduse ning valmistab ette vastavad ettepanekud linna eelarvestrateegia ja linnaeelarve koostamisel.

Tallinna invakomisjonis on esindatud puudega inimeste organisatsioonid ja linna ametkonnad, mis tagab tegevuskava väljatöötamise efektiivse koordineerimise. Sotsiaal- ja tervishoiuamet tagab töörühma tehnilise töö. Kord aastas tehakse kava täitmisest ülevaade linnavalitsusele. Sotsiaal- ja tervishoiuametis tööd alustav ligipäätavuse spetsialist koordineerib Tallinna invakomisjoni töörühma tööd ja nõustab linnaosade ligipäätavuse tegevuskavade koostamist.

Bibliograafia

Kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine, Tellija Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus. Koostajad Eesti Arhitektide Liit, Eesti Disainikeskus, Eesti Kunstiakadeemia. 2012. URL: http://www.abivahendikeskus.astangu.ee/fileadmin/media/Trukised/Koiki_kasava_elukeskkonna_kavandamine_loomine.pdf

Nõuded liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks üldkasutatavates ehitistes. – Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, määrus 28.11.2002 nr 14, URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/226420>

Euroopa Komisjoni pressiteade, Brüssel, 11.03.2013 URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-212_et.htm

Euroopa juurdepääsetavate linnade konkurss „Access City Award“. URL: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/disabilities/award/about-award/index_en.htm (23.08.2013).

Puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise seadus URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/204042012005> (23.08.2013)

EUROOPA KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Euroopa puuetega inimeste strateegia 2010–2020: Uued sammud tõketeta Euroopa suunas URL: <http://lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:ET:HTML>

EU launches Disability Strategy 2010 -2020 URL: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=et&catId=89&newsId=933&furtherNews=yes>

Nõuded ehitusprojektile. Määrus. Väljaandja: Majandus- ja Kommunikatsiooniminister. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13359325>

Puuetega inimeste õiguste konventsioon ja fakultatiivprotokoll URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/204042012006>

Ehitusseadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13198706?leiaKehtiv>

Ehitusprojektide invanõuete kooskõlastamine. URL: <http://www.tliy.ee/tood-ja-teenused/>

Liikumisvabaduse veebikaardid. URL: <http://liikumisvabadus.invainfo.ee/?go=webmap>

Tallinna avalike teenuste andmekogu põhimäärus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/416042013026>

Tallinna Linnavalitsuse invakomisjoni põhimäärus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/424052013019>

Tallinna Puuetega Inimeste Koda (koduleht). URL: <http://www.tallinnakoda.ee/>

Infoteatmik „Abiks puudega inimesele 2013“ URL: <http://www.tallinnakoda.ee/1,56>

Üldarstiabi tegevusloa taotluse on esitanud vaid veerand kõikidest perearstidest. URL: <http://www.terviseamet.ee/peremeditsiin/uudised/u/artikkel/uldarstiabi-tegevusloa-taotluse-on-esitanud-vaid-veerand-koikidest-perearstidest.html>

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 W3C Recommendation 11 December 2008 URL: <http://www.w3.org/TR/WCAG20/>

Lisa I: Erivajadustele tehtud kohandused ligipääsetavuse tagamiseks Tallinna linna sotsiaal- ja haridusasutustes

Haridussüsteemi kohandused ligipääsetavuse tagamiseks

Näited kaasava elukeskkonna printsiipide järgmise kohta: tulenevalt Põhikooli ja gümnaasiumi seadusest on hariduslike erivajadustega õpilastele õppe paremaks korraldamiseks moodustatud kõikides erivajadustega laste koolides ja lasteaedades (Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool, Õismäe Kool, Tallinna Heleni Kool ja Tallinna Tondi Põhikool, Tallinna Lasteaed Õunake) klassid/rühmad liikumis-, nägemus-, kuulmis-, intellekti- ja liitpuudega õpilastele ning tagatud on õppimisvõimalus aktiivsus- ja tähelepanu-, raske psüühika- ja sõltuvushäiretega õpilastele. Nendes haridusasutustes on majade renoveerimisel arvestatud asutuse erivajaduslike vajaduste ja soovidega. Lisaks eelnevale lähtutakse vastavalt vajadusele teistes üldhariduskoolides kaasava õppe põhimõtetest, mille puhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane elukohajärgse kooli tavaklassis. Selleks on loodud õpiabirühmad, väikeklassid (kuni 4 õpilast), käitumisprobleemidega õpilaste klassid ning vajadusel rakendatakse ühe õpilase õpetamisele keskendunud õpet ning individuaalseid õppekavasid vastavalt lapse vajadusele. Vajadusel rakendatakse individuaalset õppekava igas üldhariduskoolis lähtuvalt õpilase erivajadustest. Lasteaedades on loodud keha-, nägemus- ja kuulmispuudega laste rühmad, pervasiivsete arenguhäiretega laste rühmad, sobitus-, tasandus-, ja arendusrühmad.

Kaldteed ratastooliga hoonesse sisenemiseks on 80% üldhariduskoolidel, 60% koolieelsetel lasteasutustel ja 40% huvihariduskoolidel. Igas linnaosas on vähemalt üks kool (35% koolidest), kus on paigaldatud lift korrustevaheliseks liikumiseks.

Renoveeritud on 87% üldhariduskoolidest ning 7 koolieelset lasteasutust ja 2 huvikooli ning nende üheks oluliseks osaks välisfassaadi ja trepi korrastamisel on kaldteede väljaehitamine. Haridusliku erivajadustega haridusasutuste renoveerimine on suures osas teostatud; septembriks 2013 lõpeb Õismäe Kooli väljaehitamine.

On loodud haridusasutused hariduslike erivajadustega laste õpetamiseks: Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool, Õismäe Kool, Tallinna Tondi Põhikool, Tallinna Heleni Kool, Tallinna Lasteaed Õunake, kus on välja arendatud vastavad tingimused ja tugiteenused. Lisaks on eriklassid vajaliku tugiteenusega Vanalinna Hariduskolleeegiumis, Tallinna Männikäbi Lasteaias, Tallinna Mustakivi Lasteaias, Tallinna Järveotsa Lasteaias, Tallinna Rõõmupesa Lasteaias, Tallinna Kannikese Lasteaias. Tulenevalt Põhikooli- ja Gümnaasiumiseadusest on loodud hariduslike erivajadustega rühmad ja eriklassid vajadusel kõigis Tallinna üldhariduskoolides (hetkel 53 koolis). Kõigis hariduslike erivajadustega õpilaste koolides on õppetöö toetamiseks huviringid ning huvikoolid arvestavad võimalusel erivajadustega laste soovidega (Tallinna Huvikeskus „Kullo“, Tallinna Kanutiaia Noortemaja, Tallinna Kopli Noortemaja).

Viimasel viiel aastal on ligipäasetavuse parandamiseks astud järgmisi samme: Nimetatud ajavahemikul on renoveeritud 24 kooli, 7 lasteaeda ja 2 huvikooli. Kõikide renoveeritud koolide ja lasteaedade üheks oluliseks osaks on kaldteede väljaehitamine. Igas linnaosas on vähemalt üks kool, kus on paigaldatud lift korrustevaheliseks liikumiseks (23 koolil lift).

Haridusliku erivajadustega haridusasutuste renoveerimine on suures osas teostatud; septembriks 2013 lõpeb Õismäe Kooli väljaehitamine ja Tallinna Tondi Põhikooli renoveerimine on edasi lükatud järgmisse aastasse. Erivajadustega koolides ja lasteaedades on renoveerimise käigus loodud vastavad tingimused arvestades erivajadustega laste vajadusi: Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool, Tallinna Heleni Kool, Tallinna Lasteaed Õunake. Erivajadustega asutuste rahastamisel arvestatakse tugiteenuse korraldamisel koolide ettepanekuid täiendava personali kaasamise osas. Välja on arendatud õppenõustamise süsteem, mille raames pakutakse õpinõustamist ka puuetega lastele, õpilastele, nende vanematele ja pedagoogidele.

Kliendiga suhtlemise hõlbustamiseks on välja arendatud e-teenus ja e-kool suhtlemiseks nii haridusameti kui kõigi haridusasutustega. Täiskasvanute gümnaasiumides on võimalik kasutada e-õppevormi. Erivajadustega laste arendamiseks on kasutusel vastavad arvutiprogrammid ja vajalikud õppevahendid, mis hangitakse lähtuvalt haridusasutuse soovist vastavalt võimaluste.

Tallinna Haridusameti haldusalas on rakendatud kaasava elukeskkonna printsiipe. Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikoolil, Tallinna Heleni Koolil ja Tallinna Lasteaed Õunakesel on renoveeritud kaasaegne õpikeskkond, Õismäe Koolis lõpeb renoveerimine uueks õppeaastaks, Tallinna Tondi Põhikooli renoveerimine planeeritud 2014.aastal.

Kaldteed ratastooliga hoonesse sisenemiseks on 80% üldhariduskoolidel, 60% koolieelsetel lasteasutustel ja 40% huvihariduskoolidel. Igas linnaosas on vähemalt üks kool (35% koolidest), kus on paigaldatud lift korrustevaheliseks liikumiseks: Haabersti Vene Gümnaasium, Tallinna Järveotsa Gümnaasium, , Tallinna Õismäe Gümnaasium, Tallinna 21.Kool, Tallinna Reaalkool, Kadrioru Saksa Gümnaasium, Tallinna Inglise Kolledž, Tallinna Ühisgümnaasium, Vanalinna Hariduskolleegium, Tallinna Lilleküla Gümnaasium; Tallinna Kristiine Gümnaasium, Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool, Lasnamäe Vene Gümnaasium (2 lifti), Tallinna Laagna Gümnaasium, Tallinna Linnamäe Vene Lütseum, Tallinna Läänemere Gümnaasium, Tallinna Nõmme Põhikool, Tallinna Ehte Gümnaasium, Tallinna Heleni Kool, Tallinna 32. Keskkool, Tallinna 53. Keskkool, Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium, Õismäe Kool (uude kooli tuleb lift). Koolieelsetest lasteasutustest on lift Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikoolis, Tallinna Lasteaed Õunakeses ja Tallinna Padriku Lasteaias.

Sotsiaalsüsteemi kohandused

Päevakeskus Käo

(on loodud 1996. a. eesmärgiga pakkuda sotsiaalteenuseid turvalises ja loovas keskkonnas raske ja sügava vaimu- ning liitpuudega lastele ja täiskasvanutele nende parima võimaliku eneseteostuse saavutamiseks)

Kaasava elukeskkonna põhimõtetega arvestamine Käo näitel: Teenuse saajatele (sügava ja raske vaimu- ning liitpuudega lapsed ja täiskasvanud) on loodud teenused, kus on loodud tingimused ea- ja võimetekohaseks arenguks, tegevusteks, osalemiseks. On olemas toimivad teenused (päevahoiuteenus, intervallhoid, rehabilitatsioon jne); panus füüsilise ja sotsiaalse keskkonna arendamisele. Arendamisel on Maleva keskus (ruumide kohandamine ringi liikumiseks, ligipääsetavus keskusesse). Hetkel avatud juba 2 kohandatud rühmaruumi (kohandamise all peame silmas nii füüsilise keskkonna kohandamist vastavalt liitpuudega inimese vajadusele kui ka sotsiaalset keskkonda, kus kommunikatsioon on tehtud nähtavaks alternatiivkommunikatsiooni võimalusi kasutades); keskus on loodud autismi ja AAC (alternatiivkommunikatsioon) töörühmad. Oma valdkonnas kompetentsikeskuseks kasvamine. Keskustes AAC kasutusele võtmine, teadmiste levitamine, valdkonna arendamine.

Päevakeskuses Käo töö põhineb kaasava elukeskkonna printsiipide rakendamisel, kõigil on võimalus võimetekohasele eneseteostusele. Tervislikkus – keskus on tegutsemas töökeskkonna spetsialist ja töökeskkonna volinik, kes hindavad ja jälgivad tervislikkuse printsiipe. Lisaks arvestatakse töökeskkonna kohandamisel ja teenuste läbiviimisel tervislikkuse põhimõtet teenuse saajatega tegelemisel. Funktsionaalsus – füüsiline keskkond on kohandatud vajadustele vastavalt. Arusaadavus – kasutame erinevad alternatiivkommunikatsioonivahendeid selleks, et keskkond oleks kõikidele teenuse saajatele arusaadav ning ligipääsetav. Arusaadavus – keskus orienteerumine. Keskuse ruumid, tegevused, esemed on tähistatud erinevate alternatiivkommunikatsiooni pildisümbolitega (PCS pildid Boardmakeri programmist); Funktsionaalsus, turvalisus. Teenused keskus on korraldatud nii, et kõikidele teenuse saajatele on korraldatud juhendamine ja järelevalve. Rühmas ei ole kohal korraga üle 7 teenuse saaja. Rühmas tegutsevad (7 teenuse saajaga) 3 sotsiaalpedagoogi. Töötajate graafikud on korraldatud viisil, et kohal on alati kaks töötajat; Erinevaid teenuseid pakutakse ühes keskus. Toimub töötajate pidev koolitamine, arendamine teadlikkuse ja kogemuste tõstmise eesmärgil. On oluline, et kõik töötajad tegutsevad sarnastel põhimõtetel ning järgivad keskus ühtselt kokku lepitud AAC vahendeid. Keskus püüab anda endast parima olemasoleva füüsilise keskkonna säilitamisel, parendamisel (vajadusel parandatakse vahendeid, olmet).

Lasnamäel (aadressil Pae 37/Võidujooksu 18) asuvad kahe puuetega lapsi ja täiskasvanuid teenindava asutuse (Tallinna Lastekodu Lasnamäe keskus ja Päevakeskus Käo Pae keskus) probleemid väliskeskkonna turvalisusega:

Keskuse ees asuv ülekäigurada on puudega inimestele raskesti ületatav (ebapiisavalt märgistatud, halvasti valgustatud, äärekivi, võiks olla "lamav politseinik" sõidukiiruse vähendamiseks,).

Ühendustee Pae pargiga jalakäijatele (sh ratastoolikasutajatele ning lapsevankritele) on ilma asfaltkatteta, valgustamata ja raskesti läbitav. Puudulikult hooldatakse tee kõrval olevat

haljasala (näiteks Päevakeskus Kāo Pae keskuse ümbrus on niitmata).

Päevakeskus Kāo ettepanek: pidada prioriteediks ülekäigukohtade head valgustust. See muudaks ülekäigukohad turvalisemaks kõigi linnakodanike jaoks.

Tugikeskus Juks

(Tallinna Tugikeskus Juks missioon on anda igale erivajadusega inimesele võimetekohane ja kvaliteetne elu. Sihtgrupp - intellektipuuetega kliendid, kes on lõpetanud põhikooli). Ligipääsetavuse parandamiseks teostatud: Ehitanud kaldtee, et ratastooliga inimene saaks pääseda iseseisvalt majja. Asfalteeritud sissepääsu teelõik, et erivajadusega noor saaks ohutumalt siirduda invatranspordist majja. Libedal ajal on pööratud suurt tähelepanu libeduse tõrjele ja teede korrashoiule.

Kaasava elukeskkonna põhimõtetega arvestamine Tugikeskuses Juks hinnangul: **Austus** - on loodud erinevaid võimalusi, kus inimene saab osaleda võimalikult iseseisvalt oma igapäeva tegevustes. (Inva-WCd, invaliidid, arvestatakse rohkem erivajadustega inimestega, kui tahetakse luua midagi uut). **Turvalisus** – olukord paraneb iga aastaga, kuid võiks olla rohkem valgustatud ülekäigu kohti ning rohkem heliga valgusfoore. Kõnnitee ja autotee ristumiskohad võiks olla madalad, et ratastooliga või raamiga liikuv inimene saaks mugavamalt liikuda, samas kalle ei tohiks olla liiga suur. Paralleelset kõnniteed ja autoteed võiks eraldada turvariba (haljasala või piire). Tihti on ühiskondlikult palju kasutatavates kohtades märja ilmaga põrandad liiga libedad, seal võiks kasutada mingit materjali, mis hoiab ära libeduse (kaubanduskeskused, harju mägi, kus on lahtine teepinnas, munakivitee ja vanalinnas tänavate äärekivid). **Tervislikkus** – Muutub iga aastaga aina paremaks. Suuremad võimalused vabaaja veetmiseks ja tervisespordiga tegelemiseks, järgitakse eeskirju erinevate rajatiste loomisel. **Funktsionaalsus** – Muutub paremaks, kuid esineb endiselt ühiskondlikult kasutatavaid alasid, kus kõigile iseseisvalt juurde- pääsu pole võimaldatud. **Arusaadavus** – Erivajadusega inimesele on liikumine linnas vahel üsna keeruline, eriti intellektipuudega inimesel, seega märgistus või suunamine peavad olema väga hästi märgatavad. Märgistused ei tohiks olla liiga väikesed ja peaksid paistma silma, näiteks panna rohkem olulistele märgistustele neonkollane riba ümber. Hoonestatud keskkond ja avalik ruum on muutunud rohkem erivajadusega inimese sõbralikumaks, kuid saab veel paremaks muutuda (juurdepääsetavus, materjali kasutus). Transport ja taristu on muutunud erivajadusega inimese sõbralikuks, madalad bussid ja ümberehitused jalakäijatele (tunnelid, kergliiklusteed). Info ja side kohapealt teeks ettepaneku, et linnas võiks teatud kohtades olla spetsiaalsed abitelefoniid, kus inimene teab, et saab alati abi (erivajadusega inimene, eksinud laps, hädas pensionär). Avalikud rajatised ja teenused on erivajadusega inimesele osaliselt kättesaadavad. Kuid esineb veel palju neid hooneid ja teenuseid, kuhu iga inimene iseseisvalt ei saa (ratastooli kasutaja).

Iru Hooldekodu

Iru Hooldekodu tegevused viimasel viiel aastal ligipääsetavuse parandamisel: ehitati kolmas lift - nüüd on võimalik ratastooliga liikuda korruselt korrusele kõigis kolmes elumajas; ehitati 3 uut kaldteed - üks peasissepääsu ette ja 2 sisehoovi; ehitati 4 tuletõkkeust üldkasutatavates koridorides automaatselt sulguvaks, mis võimaldab hoida neid avatuna; renoveeriti 4 tualettruumi ratastoolis klientidele.

Iru Hooldekodu ettepanek: elanike (klientide), nende külaliste, aga ka personali paremaks pääsemiseks Lasnamäele jalgsi või ratastooliga rajada valgustatud kergliiklustee Hooldekodu ja Ussimäe teede äärde kuni Kärberi teeni, pikkus ca 1,6 km. Praegu seal kõnnitee puudub.

Sotsiaaltöö Keskus

Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse majutusüksused asuvad 8 aadressil : Tuulemaa 6, Akadeemia tee 34, Akadeemia tee 48 (ajutiselt Kadaka tee 153B), Merelahe tee 4, Mahtra 44, Paljassaare tee 35, Kauge 4, Männiku tee 92. Peagi avatakse uus üksus aadressil Varre 7. Liikumispuuetega inimestel on juurdepääs (kaldteed, liftid, invatualetid) olemas uusehitistes (Merelahe tee 4, Kauge 4, Männiku tee 92), kuid mitmetes majutusüksustes (Tuulemaa 6, Akadeemia tee 34, Akadeemia tee 48, Mahtra 44, osaliselt ka Paljassaare tee 35) on liikumispuuetega inimestele vajalikud tingimused tagamata.

Vaimse Tervise Keskus

TVTK on Tallinna linna sotsiaalhoolekandeasutus, mis pakub ja arendab vaimse tervise teenuseid psüühilise erivajadusega täiskasvanud inimestele ja nende peredele. Alates 2011. aastast rakendatakse asutuses EQUASS kvaliteedisüsteemi, mille raames on sisse viidud mitmeid uuendusi töökorralduses klientide paremaks kaasamiseks, nende õiguste kaitsmiseks ning turvalisuse tagamiseks. **Psüühilise erivajadusega inimeste puhul on peamine ligipääsetavuse võimaldaja arusaadavus – informatsioon peab olema selge ja lihtne.** Teenuse saajatele on asutuses tagatud õigeaegne ja selge informatsiooni kättesaadavus ja nõustamine avalike teenuste kasutamise ja ligipääsetavuse osas. Suureks abiks klientuurile on ühistranspordi peatustesse paigaldatud elektroonilised tablood sõiduaegadega. Sarnaseid infokandjaid võiks olla rohkemates kohtades üle Tallinna. Oluline on, et ühistranspordi peatustes oleksid sõidugraafikud uuendatud õigeaegselt. Tulevikus vajaminevad tegevused. Kuna psüühilise erivajadusega klientide seas ei ole seni olnud ratastooli kasutatavaid inimesi, ei ole kaldteede rajamine seni päevakorras olnud. **Arvestades klientuuri vananemist, on tulevikus vajadus kaldteede ja käispuude paigaldamise järele Pae 19 ja Pelguranna 31 aadressidel, et võimaldada eakamate klientide ligipääsu nimetatud hoonetesse.**

Tervisliku eluviisi toetamiseks on tulevikus vajalik paigaldada rataste turvaliseks hoidmiseks kohad Õismäe tee 105A hoone ette.

Lisa II: Kasulikud kogemused ligipääsetavuse põhimõtete järgimisel

1. Kristiine LO näitel

Avalike teenuste valdkonnas on rakendatud mitmeid printsiipe: austust, turvalisust, funktsionaalsust ja arusaadavust. **Austus** - teenuste pakkumisel ei tehta vahet kui isik ei oska riigiportaalis siseneda, leida avalduse esitamise kohta, täita teatud vajalikke ja olulisi andmeid, allkirjastada digitaalselt või võimaldada oma avaldusele teise isiku nõusolekut digitaalselt, siis selgitatakse või aidatakse kohapeal avaldust esitada või saata kirjaga kui kohaletulek on raskendatud; **turvalisus** - isikuandmed on kaitstud, teistele isikutele ei väljastata infot välja arvatud põhjendatud huvi korral, eluruumi omanikul on õigus saada teavet tema omandisse registreeritud isikute kohta, kuid eelnevalt toimub kontroll kas isik ikka on omanik, isikuandmete edastamiseks on turvalised vahendid; **funktsionaalsus ja arusaadavus** – teenus on tarbitav kõigi poolt vastavalt enda suutlikkusele, isikuid kellel on liikumispuue on teenindatud nii, et ametnik tuleb teenusesoovija juurde I korrusele, sest asutuses puudub lift, kurtide tummadega oleme suhelnud kirjalikult. Abiks on infotöötaja, kes suunab isikuid õige ametniku juurde. Riigiportaali kasutatavus on kasvanud aasta aastalt, lisandunud on palju teenuseid, kuid paraku eakamatele on nende teenuste tarbimine liiga keeruline, abi küsimisel ei ole konfidentsiaalne info kaitstud. Rahvastikuregistri teenuste kasutamisel on hea, et keskkond ei katkesta külastussessiooni ning on võimalik vahepeal abi otsida.

2. Soome Vabariigi, Turu linna kogemus ligipääsetavuse parandamisel aastatel 2005 – 2012

[Turu linn on loonud ametikohakoha ligipääsetavuse saadikule](#), kelle ülesanneteks on takistuste eemaldamise ja ligipääsetavuse temaga seonduvalt olla linna ametkondadele toeks nii üld-, kui tehnilisi teadmisi nõudvas; anda nõu, juhendada, edastada uut informatsiooni; luua ja hoida sidet planeerijate, ehitajate, erasektori, linna vahel; luua võrgustikke/töögrupe – edendada ligipääsetavuse temaatika juhtimist kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil; luua toimiv ligipääsetavuse süsteem, mille alusel kaardistatakse ligipääsetavuse temaatika kitsaskohad linnas ja eemaldatakse takistused.

Juurdepääsetavus/ligipääsetavus tähendab iga inimese võrdset võimalust ühiskonnas tegutseda hoolimata vanusest, soost, tervislikust seisundist või võimekusest. Juurdepääsetavus/ligipääsetavus mõõdab kogukonna toimimise kvaliteeti. Valesti planeeritud keskkond näitab keskkonna suutmatust/ võimetust toimida, kuid mitte selle liikmete suutmatust toime tulla.

Lähemalt [Turu linna kodulehel](#).